

Независноста и објективноста на правосудството во општина Струмица согласно Поглавје 23 - втемелени постулати или предизвик за реформи

НОВУС

Здружение на граѓани

***Независноста и објективноста на
правосудството во општина
Струмица согласно Поглавје 23 -
втемелени постулати или
предизвик за реформи***

СОДРЖИНА

1. <i>ВОВЕД</i>	5
2. <i>ЗА ПРОЕКТОТ</i>	6
3. <i>МЕТОДОЛОГИЈА</i>	7
4. <i>КАДЕ Е РМ ВО ОДНОС НА ПОГЛАВЈЕ 23?</i>	9
5. <i>НЕЗАВИСНОСТ И ОБЈЕКТИВНОСТ НА СУДСТВОТО – ПРАВНА РАМКА</i>	12
5.1. <i>Меѓународна гаранција за независно судство</i>	
5.2. <i>Домашна правна гаранција за независно судство</i>	
6. <i>СУДСТВОТО ВО ОПШТИНА СТРУМИЦА - ВТЕМЕЛЕНИ ПОСТУЛАТИ ИЛИ ПРЕДИЗВИК ЗА РЕФОРМИ</i>	20
7. <i>НАОДИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО</i>	31
7.1. <i>Перцепција на граѓаните</i>	
7.2. <i>Перцепција на судиите</i>	
8. <i>ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ</i>	38
8.1. <i>Заклучоци</i>	
8.2. <i>Препораки</i>	
9. <i>БИБЛИОГРАФИЈА</i>	41
10. <i>АНЕКС 1</i>	44
11. <i>АНЕКС 2</i>	46
12. <i>АНЕКС 3</i>	48
13. <i>АНЕКС 4</i>	54
14. <i>АНЕКС 5</i>	56
15. <i>АНЕКС 6</i>	58
16. <i>АНЕКС 7</i>	61

Овој проект се реализираше со поддршка на грантовата шема од Мрежа 23, проект финансиран од Европската Унија. За содржината на овој се одговорни авторите и на никој начин не ги рефлектираат ставовите на партнерските организации кои го спроведуваат проектот Мрежа 23 и Европската Унија.

Содржината на истражувањето е одговорност на здружението „НОВУС“ и не ги изразува ставовите на Европската унија или на Мрежа 23

ПРЕДГОВОР

Драги читатели,

Дозволете најпрвин да ве поздравиме и да ви упатиме огромна благодарност што покажавте сериозен интерес да ја разгледате и прочитате студијата „Независност и објективност на правосудните органи во општина Струмица – предизвик за реформи или втемелени постулати?“

Во имплементацијата на целата студија, на најдобар начин се обидовме да ја доловиме перцепцијата на граѓаните во врска со правосудните органи во општина Струмица, но воедно да добиеме и одговор на прашањата директно од луѓето што се на чело на правосудните органи во врска со овој клучен сегмент од Поглавје 23. За крај, нудиме сериозни препораки, врз основа на релевантни истражувања и искажани ставови, а во врска со зголемување на независноста и објективноста на правосудните органи и изземање на сите негативни аспекти.

Независноста и објективноста се клучни елементи кога станува збор за остварување на принципот на владеење на правото и демократска држава. Клучно е во една држава, граѓаните да имаат максимална доверба во судските органи, но уште поважно – сите да бидат еднакви пред Уставот и законите. Затоа е многу важно правниот и политичкиот систем да биде креиран во насока на остварување на оваа доверба кај граѓаните.

Поставувањето на концизни и реални критериуми ќе овозможи квалитет и независност на правосудните органи, а со тоа ќе се направи јасна дистинкција на законодавна, извршна и судска власт.

Она на што обротивме огромно внимание е да дадеме реална слика за независноста и објективноста на правосудните органи во општина Струмица. Од огромно значење ни беше читателот да ја согледа реалната положба на правосудните органи и објективно да ја перцепира целата студија.

Ова е силен придонес од граѓанскиот сектор, од здружението „НОВУС“ во насока на зголемување на објективноста и независноста на правосудните органи, конретно на ниво на општина Струмица. Ние нема да застанаме овде и секогаш ќе се трудиме да бидеме коректив на општеството во кое живееме.

За крај, сакаме да се заблагодариме до сите засегнати страни кои ни излегоа во пресрет и имаа храброст да дадат свој придонес во врска со независноста и објективноста на правосудните органи во општина Струмица.

Здружение „НОВУС“ Струмица

1. ВОВЕД

Капацитетот на едно демократско општество се мери преку степенот на владеење на правото. Покрај тоа, демократските капацитети на општеството не се оценуваат само преку законите со кои се гарантира и обезбедува остварувањето на човековите права и слободи, туку и од можноста за остварување на овие права пред независни и објективни судски органи.

Принципот на поделба на власта на законодавна, извршна и судска е основен приоритет кој што е утврден со највисоките правни акти во речиси сите демократски држави. Потребата од поделбата на власта произлегува од тоа што потребно е моќта да биде еднаква, т.е. трите различни органи кои меѓусебно се контролираат да одржуваат рамнотежа во користењето на моќта.

Независноста и објективноста на правосудните органи е од круцијално значење за секој граѓанин да ги остварува своите права загарантирани со Уставот и законите. Секое носење на одлуки под одредени влијанија и интервенции ја прави државата недемократска и неспособна. Во склоп на сето тоа, здружението „НОВУС“ како невладина организација која делува на локално, регионално и државно ниво и е насочена кон подобрување и подигнување на општествената положба и свест на граѓаните и младите, со посебен акцент на заштита и афирмација на основните човекови права и слободи, загарантирани со Уставот, законите и меѓународните договори и конвенции го реализира проектот „Независност и објективност на правосудните органи во општина Струмица – предизвик за реформи или втемелени постулати?“.

Целта на овој документ за јавна политика е да изврши анализа на независноста и објективноста на правосудството во општина Струмица. Преку ова истражување се цели кон понуда на анализа на случај колку е независно и објективно правосудството во општина Струмица.

2. ЗА ПРОЕКТОТ

Здружението „НОВУС“ како организација која што делува на локално, регионално и национално ниво и чија цел е промовирање на европски вредности и политики, во рамките на грантовата шема „Мрежа 23“, спроведена од Институтот за европска политика (ЕПИ) - Скопје, го спроведува проектот *„Независноста и објективноста на правосудството во општина Струмица согласно Поглавје 23 - темелени постулати или предизвик за реформи“*.

Независноста, објективноста и непристрасноста на правосудниот систем, како една од темелните вредности воопшто на Европската Унија, како клучна област од Поглавје 23 е политика која треба да се применува, усовршува и зајакнува. Согласно последниот Извештај Европската Комисија за напредокот на Република Македонија, оваа област забележува уназадување и ќе претставува клучен сегмент врз кој ќе се мери напредокот на земјата во процесот на пристапување. Аналогно на тоа, главниот проблем кој ќе биде опфатен со овој проект е независноста и објективноста на правосудниот систем на локално ниво, односно, колку судството на ниво на општина Струмица е непристрасно и објективно.

Основната хипотеза поаѓа од тоа дека за да се даде одговор на ова прашање и да се изнајдат соодветни решенија за унапредување на оваа политика и зајакнување на капацитетите на правосудството, потребно е да се направи сеопфатна анализа која ќе биде базирана на податоци кои ќе бидат добиени со примена на различни методи.

3. МЕТОДОЛОГИЈА

Проектот „Независност и објективност на правосудните органи во општина Струмица – предизвик за реформи или втемелени постулати?“ се реализираше преку спроведување на анализи и истражувањево насока да обезбедат релевантни и веродостојни информации за утврдување на перцепцијата на граѓаните и судиите во врска со независноста и објективноста на основниот суд во Струмица. Интервјуата, анкетите и анализите на тековните ситуации се користат како методолошки инструменти во детерминирањето на прецепциите за независност на правосудните органи во општина Струмица, односно да оцени дали се постигнати институционалните и структурни услови за поголема независност. Овој пристап има за цел да објасни како ќе се применат алатките и методите по пат на симулација, односно да го постави методолошкиот пристап за оцена на ефектите од реформите во судството, преку поставување на визијата/резултатот кој се сакал да се постигне, индикаторите за мерење на резултатите, посочување на системот на собирање на податоци во однос на индикаторите и алатките кои стојат на располагање за прибирање и документирање на податоците.

Проектот беше спроведен преку користење на:

- **Правна анализа.** Беа анализирани одредби од Закон за судовите, Закон за судски буџет, Закон за Судскиот Совет на Република Македонија, Кривичен законик, Уставот на Република Македонија, Законот за Академијата за судии и јавни обвинители, Законот за платите на судиите, Меѓународен пакт за граѓански и политички права, Европска конвенција за а заштита на човековите права и основни слободи, Универзална декларација за правата на човекот, Основни начела за независност на судството на ОН, Извештаите на Европската Комисија (ЕК) за напредокот на Република Македонија за 2012, 2013 и 2014 година и Универзалната декларација за независноста на судиите. Овие правни документи беа анализирани во делот кој се однесува за независно судство и независната положба на судијата во вршењето на судската функција.
- **Општ анкетен прашалник со структурирани прашања.** По претходна анализа и утврдување на репрезентативен примерок на населението на Општина Струмица, беа анкетирани 259 граѓани. Анкетниот прашалник беше дизајниран во координација со

Институт за европска политика и Институтот за човекови права, со цел најдобро да се оцени мислењето на граѓаните и да се приберат сите потребни информации за истражувањето. Дистрибуцијата на анкетните прашалници беше електронски (е-анкета) со помош на Интернет и лична дистрибуција на рака, во тврда копија. Анкетирањето на граѓаните траеше од 05 Јануари до 16 Март.

- **Специфичен анкетен прашалник наменет за судиите, со структурирани прашања.** Овој анкетен прашалник беше наменет исклучиво за судиите, а неговата дистрибуција беше по пошта. Времетраењето на истиот, беше од 25 март до 6 април.
- **Интервјуа со претставници од правосудните органи.** Во координација со Институт за европска политика и Институтот за човекови права беше изготвена структурата на интервјуто и составени прашањата, со помош на кои ги собравме сите потребни информации од претставниците на правосудните органи.
- **Тркалезна маса за собирање на информации.** Тркалезната маса беше организирана со цел да ги собереме на едно место претставниците од сите правосудни органи, за да се утврди ставот на секој од нив за објективноста и независноста на Основен Суд Струмица.
- **Синтеза на собраните податоци од истражувањето.** Краен чекор во истражувањето, ни беше спојување на сите собрани информации од претходните инструменти, кои го користевме за време на целото истражување.

4. КАДЕ Е РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ОДНОС НА ПОГЛАВЈЕ 23 ГЛЕДАНО НИЗ ПРИЗМАТА НА ИЗВЕШТАИТЕ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА?

При утврдување на состојбата на правосудството во Република Македонија согласно Поглавје 23 гледано низ призмата на извештаите од ЕК (2012,2013,2014г), општата констатација на Комисијата е дека е постигнат одреден напредок во областа на судството и темелните права, но дека во последно време е увидено уназадување во клучните реформи.

Имено, во 2012 година бил постигнат мал напредок во однос на независноста и непристрасноста на судството. Иако се применувале основните заштитни мерки, вклучувајќи ја улогата и составот на Судскиот совет, Комисијата посочила дека во пракса потребни биле понатамошни напори за да се гарантира независно и висококвалитетно донесување на одлуките од страна на судовите. Комисијата сметала дека се потребни подобрувања во системот за оценување и унапредување, каде што акцентот на квантитативни наместо квалитативни критериуми за оценување го создава ризикот од формалистичко донесување одлуки. Исто така, констатирала и дека основите за разрешување на судиите не биле доволно јасни, прецизни и предвидливи, што претставува потенцијална закана за судската независност¹.

Според годишниот Извештај на Европската Комисија за напредокот на Република Македонија 2013 година², стратегијата за реформа на судството во земјата и акцискиот план поврзан со истата беа спроведени меѓу 2004 и 2010 година. Оттука, главните реформи во оваа област веќе се во најголем дел завршени. Меѓутоа, потребни се подобрувања во практиката за да се обезбеди точно спроведување на европските стандарди кои се однесуваат на независноста и квалитетот на судството.

Што се однесува до независноста и непристрасноста, треба да се разгледаат неколку прашања за да се заштити независноста на судиите, особено во поглед на безбедноста на

¹ Европска Комисија, Извештај за напредокот на Република Македонија 2012, Работен документ на службите на Комисијата, во прилог на: Соопштенитето на Комисијата до Европскиот Парламент и до Советот, Стратегија за проширување и главни предизвици 2012-2013, Брисел, 2012, http://www.sep.gov.mk/data/file/Dokumenti/Registar-na-dokumenti/PR2012_MK3%282%29.pdf, посетено на 31.01.2015

² Европска Комисија, *Извештај за напредокот на Република Македонија 2013*, Работен документ на службите на Комисијата, во прилог на: Соопштенитето на Комисијата до Европскиот Парламент и до Советот, Стратегија за проширување и главни предизвици 2013-2014, Брисел, 2013

нивниот мандат. Законодавството кое го уредува разрешувањето на судиите сè уште треба да се измени да стане попрецизно и предвидливо. Тенденцијата да се изрече разрешување наместо поблага дисциплинска санкција продолжува, како и употребата на сеопфатната основа за разрешување на „непрофесионално и несовесно извршување на судската функција“ во речиси сите случаи. Покрај тоа, тековниот систем за оценување и унапредување на судии става поголем акцент на продуктивноста и постигнување на целите наместо на квалитет и решавање на проблемите, што може да поттикне формалистичко наместо независно донесување одлуки. Директната врска меѓу оценката на работата и разрешувањето, која може да се користи за казнување на сериозни дисциплински прекршоци, треба да се отстрани.

Во оваа кратка анализа ќе се задржиме уште на независноста и објективноста на судството во РМ согласно препораките од ЕК за 2014 година. Ако го анализираме извештајот³, може да се согледа дека државата во оваа област реформите во најголем дел веќе ги завршила, но потребни се подобрувања за да се обезбеди правилна примена на европските стандарди кои се однесуваат на независноста и квалитетот на правдата. Она што се смета за сериозен недостаток е прашањето за сегашниот систем на кариера на судиите и покрај потенцијалната закана што тие ја претставуваат за независноста на судиите. Сигурноста на работното место треба да биде посилено заштитена со измена на законодавството во врска со дисциплината и разрешувањето, кое е премногу комплексно и недоволно прецизно и предвидливо.

Понатаму се наведува дека се потребни уште дополнителни реформи кои што ќе бидат насочени кон донесување на ефикасна примена на законите и нормално функционирање на судовите. Воедно се нагласува дека дополнително треба да се воведат реформи со кои што ќе се искорени индиректното политичкото влијание врз водењето и исходот од голем дел од судските постапки, особено во поглед на постапките од организиран криминал и корупција, како и случаи на вклученост на лица од политиката и медиуми.

³ Европска Комисија, Работен документ на службите на Комисијата, Извештај за напредокот на Република Македонија 2014, , во прилог на: Соопштенитето на Комисијата до Европскиот Парламент и до Советот, до Европскиот економско-социјален Комитет и до Комитетот на регионите, Стратегија за проширување и главни предизвици 2014-2015, Брисел, 2014, <http://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Izveshtaj-na-Evropskata-komisija-za-napredokot-na-Republika-Makedonija-za-2014-08.10.2014.pdf>, посетено на 02.11.2014

Генерално, од Извештајот од 2012 и 2013 година, одреден напредок, напредок во ефикасноста на судскиот систем, но сепак, ограничен во независноста и квалитетот. Во таа насока, нужни се дополнителни напори со кои ќе се обезбеди независноста на судството и особено ќе се адресира проблемот на долгите судски постапки. Според ЕК, Република Македонија има спроведено голем број реформски зафати во оваа област, како и воспоставени правни и административни структури. Сепак, постои ризик од уназадување во областа на правосудството и постои структурната коинцидира на функционалната независност на судиите. Еден од клучните предизвици е зголемената загриженост за селективноста и влијанието врз судството и телата со посебни овластувања. Исто така, презумпцијата на невиност не е целосно почитувана и сфатена од страна на властите.

Сепак, за Република Македонија пораката е јасна дека ова е последна препорака, доколку властите не преземат решителни чекори да се пријде кон разрешување на „зголемената политизација и сè поголемите недостатоци во независноста на судството и слободата на изразувањето“.⁴ Овие подрачја се наметнуваат како одредници (benchmarks) за задржување на препораката. Се забележува уназадување во клучни реформски процеси, особено во независноста на правосудниот систем и недоследности во системот на почитување на темелните права. Сите овие прашања се дел од Поглавјето 23 и претставуваат основ за почеток на преговорите. Клучното прашањето е: дали и при утврдување на датум за преговори земјата има реформски капацитет за исполнување на основните одредници за отворање на ова поглавје.⁵

⁴ Enlargement Strategy and Main Challenges 2014-2015, Communication from the Commission to the European Parliament, Council, the European Economic and Social Committee and Committee of the Regions, p.23

⁵ Ристевска-Јорданова М., et. al., Препорака во сенка: Анализа на Извештајот на Европската комисија за напредокот на Република Македонија за 2014 година, Институт за Европска Политика – Скопје, Скопје, 2014, стр. 5

5. НЕЗАВИСНОСТ И ОБЈЕКТИВНОСТ НА СУДСТВОТО – ПРАВНА РАМКА

5.1 Меѓународна гаранција за независно судство

Идејата за независно, самостојно и непристрасно судство е во функција на две темелни вредности во секое демократско општество, а тоа се: заштита на човековите слободи и права (како битен услов и гаранција за нивно почитување и унапредување) и владеење на правото (преку непристрасна примена на правото без оглед на положбата и својствата на странките)⁶.

Правото на граѓанинот да му суди независен и непристрасен судија претставува гаранција на општеството дека судската власт ја исполнува должноста и обврската што и е доверена со Уставот, се остварува принципот на поделба на власта, т.е., дека независен орган од органите на извршната и законодавната власт ќе одлучува за правата и слободите на граѓанинот и ќе одлучува за неговата казнена одговорност, со еден збор, тоа право на граѓанинот е подигнато на највисоко можно ниво и е најдобра рефлексija на принципот на поделба на власта.

Во Основните начела за независноста на судството на Обединетите нации се вели: „државата е должна да ја гарантира **независноста на судството**, која треба да биде заштитена во Уставот или законите на земјата; сите владини или други институции се должни да ја почитуваат и штитат независноста на судството”⁷.

Во Универзалната декларација за независноста на судиите се вели: „секој судија е слободен, а должноста на судиите е да одлучуваат во случаите, кои ги судат **непристрасно**, во согласност со нивната проценка на фактите и нивното разбирање на законот, **без какви било ограничувања и влијанија, директни или индиректни, од која било страна или**

⁶Мифтари А., Независно судство, Институт за човекови права, Правен дијалог бр. 1, 2010, <http://www.ihr.org.mk/mk/praven-dijalog/praven-dijalog-br1/101-nezavisno-sudstvo.html>, посетено на 10.12.2014

⁷ Основни начела за независност на судството на Обединетите нации, усвоени од страна на седмиот конгрес на Обединетите нации за превенција на криминалот и постапување со престапниците, одржан во Милано од 26 август до 6 септември 1985 година, одобрени со резолуциите на Генералното собрание 40/32 од 29.11.1985 и 40/146 од 13.12.1985 година.

заради која било причина”. Универзалната повелба за судиите истакнува: „судијата, како носител на судската функција, мора да биде во можност да ги извршува судските надлежности **ослободен** од социјален, економски и политички притисок и **независно** од другите судии и од судската администрација”.

Во литературата и праксата, кога станува збор за независноста на судството, се среќаваат две пресуди на Европскиот суд за човекови права (ЕСЧП) преку кои самиот суд ги има утврдено условите (критериумите) за „независност” на судството⁸. Станува збор за пресудите на ЕСЧП во случаите Кемпбел и Фел против Обединетото Кралство⁹ и Инкал против Турција¹⁰, кои ги опфаќаат: **начинот на именување на судиите, времетраењето на нивниот мандат, гаранциите против надворешни притисоци и дали судското тело манифестира впечаток на независност**¹¹.

1. **Начин на именување на судиите:** постои универзално сфаќање дека процесот на избор на судиите заснован врз нивна политичка блискост, врз некој основ за дискриминација, не земајќи го предвид нивниот интегритет, стручности соодветни квалификации и исклучувајќи го судството од процесот на именување на судиите, нема да се препознае како процес што ги исполнува критериумите за независност¹². Начелото 10 од Основните начела за независност на судството не предлага некаков ексклузивен начин за избор на судиите, но според правилото: „кој било метод на избор на судиите, треба да штити од именувања на судии, мотивирани од несоодветни побуди”.

2. **Времетраење на мандатот**– ЕСЧП во многу наврати го има разгледувано прашањето на времетраењето на мандатот на судиите кои работат во националните судови. Покрај тоа што генерално фиксните мандати на судиите се сметаат за гаранција против надворешни влијанија, нема конкретен број на години на траење на мандатот како

⁸Тречсел С., *Човековите права во кривичната постапка*, Oxford University Press, 2005, стр. 53-54

⁹ Кемпбел и Фел против Обединетото Кралство, пресуда на ЕСЧП од 28.06.1984, (предмет број 7819/77; 7878/77), став 78.

¹⁰ Инкал против Турција, пресуда на ЕСЧП од 09.06.1998, (предмет број 41/1997/825/1031), став 65

¹¹ ЕСЧП, Кемпбел и Фел против Обединетото Кралство (предмет број 7819/77,7878/77), пресуда од 28.06.1984, став 77

¹² Ставрос С. Гаранциите за обвинетите според членот 6 од Европската конвенција за човекови права, Martinus Nijhoff Publishers, 1993, стр. 127

неопходен минимум.¹³Следствено на тоа, Судот има утврдено дека шест годишни мандати¹⁴, па дури и три годишни мандати на судиите¹⁵ се доволни за обезбедување гаранции во однос на членот 6, став 1 од ЕКЧП.

3. **Заштита од надворешен притисок:** тесно поврзана со мандатот на судиите зашто ги ограничува можностите за нивно отстранување од служба.¹⁶Овој критериум е дополнително зајакнат со начелото 12, кое гласи: „Судиите, без оглед дали се именувани или избрани, имаат загарантирани мандат до возраста за задолжително пензионирање или до истекувањето на мандатот, таму каде што постои таков. “Неподвижноста на судиите според ЕСЧП не мора да биде формализирана под услов истата да се запазува де факто и да постојат и други гаранции.¹⁷

4. **Манфестирање впечаток на независност:** прашање кое е многу блиско и комплементарно со начелото за непристрасност. Давањето на впечаток на независност се покажало од клучна важност во неколку случаи во корелација со одредувањето дали едно формирано тело претставува „суд“ за целите на членот 6, став 1 од ЕКЧП.¹⁸

Правото на непристрасен и самостоен суд е предвидено и во следниве меѓународни документи: Универзалната декларација за човековите права¹⁹, Меѓународниот пакт за

¹³Гротриан А., *Член 6 од Европската конвенција за човекови права – Правото на правично судење*, Издавачко-документациска служба на Советот на Европа, 1994, стр. 29

¹⁴Л Комт, Ван Лојвен и Де Мејере против Белгија, пресуда на ЕСЧП од 23.06.1981 година (Тужба бр. 6878/75; 7238/75); став 57 во врска со став 26

¹⁵Срамек против Австрија, пресуда на ЕСЧП од 22.10.1984, (Тужба бр. 8790/79), став 37 во врска со став 26

¹⁶Тречсел С., *Човековите права во кривичната постапка...* оп. цит., стр. 55

¹⁷Кемпбел и Фел против Обединетото Кралство, пресуда на ЕСЧП од 28.06.1984, (предмет број 7819/77; 7878/77), став 80

¹⁸Рид К., *Водич за практичари за Европската конвенција за човекови права*, Sweet and Maxwell Ltd, 2ро издание, 2004, стр. 114

¹⁹АМОС Центар за човекови права, *Универзална декларација за правата на човекот* (усвоена и прокламирана од Генералното Собрание на ОН со резолуција 217А(III)на 10 декември 1948), <http://amos.org.mk/mak/covekovi/index.htm>, посетено на 10.12.2014

граѓански и политички права²⁰ и Европска конвенција за заштита на човековите права и основни слободи (ЕКЧП)²¹.

Во Универзалната декларација за човековите права тоа право е утврдено во чл. 10: приутврдувањето на своите права и обврски како и при, против него подигнато, кривично-правно обвинување, секој има потполно право на правична и јавна постапка пред **независен и објективен суд**.

Во Меѓународниот пакт за граѓански и политички права според одредбата од чл. 14: сите луѓе се исти пред судовите. Секое лице има право неговиот случај да биде расправан праведно и јавно пред надлежен, независен непристрасен суд, установен со закон што одлучува било за основаноста на некое кривично обвинение подигнато против тоа лице било за тужба за остварување на граѓанските права и обврски на тоа лице (ст. 1).

ЕКЧП, на сличен начин како и Меѓународниот пакт за граѓански и политички права, и во духот на претходно разработеното начело, определува дека секој има право правично и јавно, во разумен рок, пред независен и непристрасен со закон воспоставен суд да бидат разгледани и утврдени неговите граѓански права и обврски или основаноста на какви и да било кривични обвиненија против него (чл 6 ст. 1).

5.2 Домашна гаранција за независно судство

Највисокиот државен правен акт, Уставот, ја гарантира независноста на судството: **судовите се самостојни и независни** (чл. 98 ст. 2 од Устав на Република Македонија²²). Така, и со закон не се толерира никакво влијание врз судиите во однос на нивната работа и одлучување. Секој акт на присилно влијание врз нив или нудење на поволности, со цел да се влијае врз нивното одлучување, е санкционирано. Ваквите дејствија се издигнати на рамниште и на казнено-правно санкционирање. Затоа, во оваа смисла, најпрвин ќе ги

²⁰Dadalos, International UNESCO Education Server for Democracy, Peace and Human Rights Education, *Меѓународен пакт за граѓански и политички права*, http://www.dadalos.org/mzd/Menschenrechte/grundkurs_mr2/Materialien/dokument_5.htm, посетено на 10.12.2014

²¹АМОС Центар за човекови права, *Европска конвенција за заштита на човековите права и основни слободи* (усвоена во Рим на 4 ноември 1950 година; стапи во сила на 3 септември 1953), <http://amos.org.mk/mak/covekovi/index2.htm>, посетено на 10.12.2014

²² Устав на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 52 од 22 ноември 1991 година)

истакнеме двете инкриминации во посебниот дел од Кривичниот Законик²³ за поткуп и влијание врз судиите. Првото казнено дело гласи: тој што судија, судија-поротник(...) со сила или со сериозна закана ќе го присили нешто да стори, да не стори или да трпи, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години. Ако во вршењето на делото им е нанесена телесна повреда на судиите или судиите поротници или на нив блиски лица, сторителот ќе се казни со затвор од една до три години. Ако во вршењето на делото им е нанесена тешка телесна повреда, сторителот ќе се казни со затвор од една до десет години (чл. 375 ст. 1-3). Второто казнено дело се однесува на поткуп на службено лице, а бидејќи и судиите спаѓаат во групата на службени лица, секој вид на нивно поткупување е санкционирано според следнава одредба: тој што директно или индиректно на службено лице (судија) ќе му даде, вети или ќе му понуди подарок или друга корист за него или за друг за да изврши, во рамките на своето службено овластување, службено дејствие што не би смеело да го изврши или да не изврши службено дејствие што би морало да го изврши или тој што посредува при ова, ќе се казни со затвор од една до пет години; тој што директно или индиректно на службено лице (судија) ќе му даде, вети или ќе му понуди подарок или друга корист за него или за друг за да изврши, во рамките на своето службено овластување, службено дејствие што би морало да го изврши или да не изврши службено дејствие што не би смеело да го изврши или тој што посредува при ова, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години (чл. 358 ст 1 и 2).

Примарната постулација за независно судство доаѓа од Законот за судовите²⁴, каде се предвидува дека судската власт ја вршат судовите во Република Македонија и тие се самостојни и независни државни органи (чл. 1 ст. 1 и 2). Поделбата на власта на законодавна, извршна и судска е начело кое се смета за водечко во демократското државно уредување и подразбира меѓусебно немешање во работите и надлежностите на институциите кои ја претставуваат власта. Тоа значи дека ниту еден орган на законодавната и извршната власт не смее да има никакво влијание врз работата и одлучувањето на судските органи.

²³ Кривичен законик („Службен весник на Република Македонија“ број 37/96, број 43/2003, број 19/2004, број 81/2005, број 60/06, број 73/06, број 7/08, број 139/08, број 114/09, број 51/11, број 135/11, 185/11, број 142/12, број 166/12, број 55/13, број 82/13, број 14/14, број 27/14, број 28/14, број 115/14 и број 132/14)

²⁴ Закон за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 58/06, број 35/2008 и број 150/10)

При одлучувањето за граѓанските права и обврски и при одлучувањето за кривичната одговорност, секој има право на правично и јавно судење во разумен рок пред независен и непристрасен суд основан со закон (чл. 6 ст. 2). Во оваа одредба се имплементирани повеќе начела: начелото на правично судење, јавност во судењето, судењето во разумен рок и за нас битното начело на независност и непристрасност на судот. Без разлика дали се работи за граѓанска или казнена постапка, секој има право да расправа за неговите права и обврски или неговата казнена одговорност пред независен и непристрасен суд, кој е основан со закон. Следствено на ова, битно е да се потенцира дека ЗС определува и дека судијата, како еден од главните актери во вршењето на судската функција, одлучува непристрасно со примена на законот врз основа на слободна оценка на доказите и се забранува било каков облик на влијание врз неговата независноста, непристрасноста и самостојноста по кој било основ и од кој било субјект (чл. 11 ст. 1 и 2).

Судовите се должни меѓусебно да си укажуваат правна помош. Судот од повисок степен може да бара од судот со понизок степен од своето подрачје податоци во врска со примената на законите, проблемите кои се јавуваат во судењето, следењето и уедначувањето на судската практика, оддолжување на постапката по одделни предмети и други податоци, а може да изврши и друг увид во работата на тие судови, како и да одржува заеднички состаноци заради разгледување на наведените прашања. Ова за нас е битно од аспект што судот од повисок степен во остварувањето на правната помош, не смее на кој било начин да влијае на независноста и самостојноста на судот од понизок степен во донесувањето на одлуките во конкретни предмети (чл. 19 ст. 1, 2 и 3).

На сличен начин, судот стапува во контакт и со други државни органи и правни лица. Така, по барање на судот во вршењето на неговата надлежност, државните органи и другите правни лица се должни без одлагање да му ги достават сите потребни податоци, списи или исправи со кои располагаат, а кои се потребни во постапката. Исто така и по барање на државен орган и други правни лица, судот укажува правна помош и доставува списи потребни за водење на постапката, но задолжително треба да се внимава со ваквата помош да не се попречува самостојноста и независноста на судот (чл. 20).

Што се донесува до границата до која може судот да информира за својата работа, во ЗС се наведува дека информации за јавноста, преку средствата за јавно информирање за

работата на судот, како и информации за текот на постапката по конкретен предмет, дава претседателот на судот или одговорно лице за односи со јавноста. Но, се води сметка да не се наруши угледот, честа и достоинството на личноста и ако тоа не е на штета на независноста и самостојноста на судот (чл. 97).

Од овие постулати јасно произлегува дека судот, сепак, стапува во контакт со други државни органи, со повисоки судови, ја информира јавноста за својата работа (што е темел на транспарентноста на судството како едно од комплементарните начела на начелото за независно судство), но од гореспоменатите законски одредби се гледа заложбата за почитување на независноста и објективноста на судството и забраната од било какви интервенции во неговата работа при укажувањето како на помош од повисоките судови и комуникацијата со други правни субјекти, така и при информирање на јавноста за неговата работа.

Несомнено, најважниот сегмент во утврдувањето на независноста на судството, како гарант за успешно функционирање на судската власт, а со тоа запазување на демократските принципи, е неспоивоста на судската функција со вршење на други државни функции.

Самиот Устав вели дека: судиската функција е неспојлива со вршење на друга јавна функција и професија или со членување во политичка партија; се забранува политичко организирање и дејствување во судството (чл. 100 ст. 3 и 4 од УРМ). Според ЗС, судиската функција е неспојлива со функцијата пратеник, односно член на совет на општина, односно градот Скопје и со функциите во државните органи, општината и градот Скопје. Судијата не може да врши каква и да е друга јавна функција или професија, освен функција определена со закон, а која не е во спротивност со нивната независност и самостојност во вршење на судиската функција. Судијата не може да биде член на управен или надзорен одбор на трговско друштво или друго правно лице кое е основано заради стекнување на добивка. Судијата може да биде едукатор или да држи предавања на Академијата за обука на судии и јавни обвинители и на високообразовна институција и да учествува во определени научни проекти. За вршење на активности во високообразовна институција согласност дава Судскиот совет на Република Македонија.

И она најважното: **судијата не смее да членува и да врши политичка функција во политичка партија или да остварува партиска и политичка активност!** (чл. 52).

Во целиот контекст, би сакале да се осврнеме и на здружението на судии кое е доброволна, неполитичка и непрофитна организација основана од активни и пензионирани судии, како и од судии од Република Македонија кои судската функција ја вршат во меѓународни судови, заради остварување на своите интереси, заштитата на независноста и самостојноста на судиската функција и унапредување на професионалното вршење на функцијата. Основната задача и цел на Здружението е унапредување и јакнење на независноста и самостојноста на судиите и судската власт во Република Македонија²⁵.

Здружението има донесено и свој Кодекс на судиската етика²⁶, како етичка подлога во работата на судиите, односно, збир на етички начела и правила на однесување кои секој член на Здружението на судиите на Република Македонија се обврзува да ги почитува за време на вршењето на судиската функција (чл. 1). Начелото на независност е првиот принцип од кој поаѓа самиот кодекс. Имено, кодексот истакнува дека секој судија ја поддржува и дава пример на судската независност на индивидуално институционално ниво, зашто тоа е предуслов за праведно судење (спроведување на правдата) и за владеење на правото. Наведени се и неколку правила на однесување, со цел остварување на начелото на независност на судиите (**вршење на судиската функција независно, без какви било надворешни влијанија, поттикнување, притисоци, закани или мешање, судијата треба да ја брани независноста на судот од политички притисоци и влијанија** итн. (чл. 2)

²⁵ Здружение на судиите на Република Македонија, <http://www.mja.org.mk>, посетено на 31.01.2015

²⁶ Здружение на судиите на Република Македонија, Кодекс на судиска етика, Освоен на седница на Собранието на Здружението на 20.06.2006 год., http://www.mja.org.mk/Upload/Content/Documents/kodeks_na_sudska_etika.pdf, посетено на 31.01.2015

6. СУДСТВОТО ВО ОПШТИНА СТРУМИЦА – ВТЕМЕЛЕНИ ПОСТУЛАТИ ИЛИ ПРЕДИЗВИК ЗА РЕФОРМИ

Едни од најинтересните согледувања, кога станува збор за независноста на судството на локално ниво, конкретно во општина Струмица, се токму политичките (партиските) влијанија, нивниот интензитет и перцепцијата на оние кои директно се инволвирани во судските процеси (адвокати, јавни обвинители итн.). Од нашите анализи и интервјуа со главните актери од правосудството во општина Струмица, искристализиравме неколку различни гледишта во врска со прашањето колку тие сметаат дека судиите во Основен суд Струмица се под влијание на партиски функционери.

Наспроти перцепцијата на граѓаните за (не)зависноста на судиите, која е предмет на анализа подолу, овде ќе се задржиме на искристализираните гледишта на интервјуираните адвокати, јавен обвинител и судии. На една страна ги имаме оние кои со сигурност тврдат дека судството во општина Струмица има влијанија од надворешни партиски структури, а од друга страна, ставовите дека судството, во голема мера, е независно од политички и други влијанија.

Имено, адвокатот Никола Петров смета дека судиите се склони кон политички влијание и дека тука дефинитивно се влијае врз независноста. Тој посочи и пример на случај од неговото досегашно работно искуство, каде што висок функционер контактираше човек од обвинителството во Струмица за да може „случајот да биде истуркан и да се заврши побрзо“, без да се почитуваат роковите и останатите предвидени процедури.²⁷ Според Петров, овие тенденции укажуваат дека политиката, заедно со водечките политички гарнитуре го водат и судството и тоа нема ни интенции да престане ниту во иднина²⁸.

Од друга страна, јавниот обвинител Златко Иванов смета дека порано постоело инцидентно влијание, но сега судството се движи во насока на невлијание, што значи има случаи на партиски интервенции во судските случаи, но Основен суд Струмица се движи во насока на зацврстување на принципот на независност и објективност²⁹.

²⁷ Интервју со адвокат Никола Петров, спроведено на 26.11.2015, Струмица (Анекс 1)

²⁸ Ibid.

²⁹ Интервју со основен јавен обвинител Златко Иванов, спроведено на 08.01.2015, Струмица (Анекс 2)

Она кое особено го истакнуваат судиите е тоа дека перцепцијата на граѓаните за зависност на судството од политички влијателни личности се должи на исходот од самата судска постапка и дека незадоволните странки секогаш вината ја префрлат на страната на судиите и веднаш го ценат како зависен и пристрасен суд.

Во таа насока, адвокатот Васко Чамовски објаснува: „Во досегашното мое искуство сум бил сведок кога одредени мои клиенти знаеле да се посомневаат во т.н. политичко влијание, особено кога противник им бил некој истакнат член или функционер кој доаѓа од редот на владејачките политичките партии, како на централно, така и на локално ниво. Но, на крај кога ќе го согледаат исходот од постапката, нивното мислење за правосудството, воопшто, се менува во целост.“³⁰

Ова адвокатот го објаснува на сликовит начин, односно, посочува пример од неговата пракса. Имено, вработен во едно од јавните претпријатија во Струмица водел спор по основ поништување на одлука за престанок на работа. Клиентот бил со голема доза на песимизам бидејќи сметал дека политичката инволвираност во судскиот процес е неизбежна и на постапката гледал како на „зло кое мора да се поведе“. На крајот, вели Чамовски, „кога му го соопштив исходот од постапката (кој беше во негова корист), канцеларијата ја напушти со следните зборови: „Се додека не осетив на своја кожа, имав погрешно мислење за независноста и објективноста на македонското правосудство. Мислев дека сепак се сведува на политичко одлучување и од нивото на познавање со судијата“³¹

На сличен став се и повеќето судии во Основен суд Струмица, а поранешниот претседател на Основен суд Струмица, Татјана Малинова, посочува дека “нема политички влијанија врз независноста на судот во Струмица”. Г-ѓа Малинова понатаму во интервјуто укажа дека досега имало многу судски процеси, особено за клевета и навреда, во кои странки биле политички функционери и немало никакви проблеми со нив. Во продолжение таа констатираше дека “Ниеден политичар кој бил инволвиран во некој судски процес не прокоментирал дека не го сака судијата кој е поставен да одлучува по конкретниот предмет,

³⁰ Интервју со адвокат Васко Чамовски, спроведено на 21.01.2015, Струмица (Анекс 3)

³¹ Ibid.

ниту пак барал изземање на судијата, ниту пак до неа стигнало некогаш глас или притисок за режиран исход на одреден судски процес кој инволвира политички фигури”³².

Кога се зборува за влијание врз правосудните органи, покрај политичкото влијание, треба да се земе предвид и влијанието кое доаѓа од бизнис елитите и влијателните личности. Ова прашање се истакна како едно од клучните, потенцирајќи го влијанието и на влијателните поединци во општеството, кои имаат директно или индиректно влијание врз одлучувањето во судскиот процес. Овде се мисли на угледот и „моќта“ која ја имаат припадниците на бизнис елитата, кој углед може да фрлат сомнеж врз непристрасноста и независноста на судијата. Многумина од испитаниците сметаат дека ваквата теза е фрлена во сенка поради поврзаноста на политичко-партиското влијание врз судството, не осврнувајќи се и на т.н. моќници во општеството, за кои зборуваат експертите.

Конкретно, адвокатот Васко Чамовски во неговиот осврт на темата даде сопствена анализа за т.н. локални моќници, под кој термин тој ги подразбира луѓето кои, искористувајќи ја својата општествена, економска или друга положба, можат на “еден или друг начин да придонесат поповолна одлука за нив или за нивни блиски луѓе”.³³ Според него, овде треба да се земе предвид сериозноста на таквото влијание и последиците за оној кој е под влијание во секојдневниот живот има секаков вид на влијание врз правосудните органи. Проблемот настанува кога влијанието ќе биде од посериозен карактер. Овде се поставува прашањето и дали правосудниот работник (судија, јавен обвинител, адвокат...) ќе поткликне под тоа влијание?³⁴ Што значи, под знак прашање се поставува и интегритетот и експертизата на судијата и другите правосудни актери.

Адвокатот Џоко Диков наведува дека Основен суд Струмица е “имун на политички влијанија и смета дека судиите се многу повнимателни при одлучувањето кога станува збор за судски процеси во кои директно се засегнати политички функционери и моќници поради

³² Интервју со поранешен претседател на Основен суд Струмица Татијана Малинова, спроведено на 13.01.2015, Струмица (Анекс 4)

³³ Интервју со адвокат Васко Чамовски, спроведено на 21.01.2015, Струмица (Анекс 3)

³⁴ Ibid.

притисокот од јавноста и будното следење на самите процеси”³⁵.

Како гарант за независност на судијата се принципите на *мандат без ограничување, судење врз основа на Устав, закони и меѓународни документи ратификувани со Уставот, избор и разрешување исклучиво врз основа на Устав и во постапка предвидена со закон, обезбеден негов имунитет и плата* што гарантира негова сигурност, независност и самостојност. Ова се битните критериуми кои треба да бидат исполнети за да стане збор за независно судство.

По прашањето за влијанието на Академијата врз независноста на судот, основниот јавен обвинител Златко Иванов од Основното јавно обвинителство во Струмица, истакнува дека Академијата има огромно влијание врз зголемувањето на независноста и објективноста на судот. Според него, Академијата помага во профилација и анимација на судиите, а со тоа се доаѓа до добар и квалитетен кадар на судии и јавни обвинители кое несомнено има влијание и врз независноста на судовите³⁶. Во слично светло, адвокатот Васко Чамовски, истакнува дека Академијата за судии и јавни обвинители е институција формирана заради обезбедување и унапредување на основените начела на кои се темели правосудниот систем, а тоа е независност и објективност во работата на судиите и јавните обвинители³⁷. Колку оваа, релативно нова, институција ќе ја исполни целта поради која е основана, сепак, треба да покаже времето, поставувајќи ја и тезата дали Академијата може да генерира судии и јавни обвинители во согласност со потребите во судовите и систематизацијата на работните места.

Адвокатот Чамовски наведува³⁸ дека во досегашното негово искуство како адвокат имал можност да застапува свој клиент пред основен суд каде постапката ја водел судија кој имал завршено Академија и бил изненаден од неговата професионалност, стручност и подготвеност. Од друга страна, пак, адвокат од Струмица Џоко Диков, не е така воодушевен

³⁵ Констатација дадена на одржана тркалезна маса, како дел од активностите на проектот, Здружение НОВУС Струмица, Записник од одржаната тркалезна маса, како дел од проектот „Независноста и објективноста на правосудството во општина Струмица согласно Поглавје 23 - втемелени постулати или предизвик за реформи“, 05.03.2015, Струмица

³⁶ Интервју со основен јавен обвинител Златко Иванов, спроеведено на 08.01.2015, Струмица (Анекс 2)

³⁷ Интервју со адвокат Васко Чамовски, спроеведено на 21.01.2015, Струмица (Анекс 3)

³⁸ Ibid.

од судиите од Академијата и нивниот начин на водење на постапката. Според него, искуството кое го дава судот во обуката на стручните соработници е незаменливо со она на Академијата³⁹. Од друга страна, поранешниот претседател на Основен суд Струмица, Татјана Малинова, смета дека и без Академијата, може судот да има независни и објективни судии⁴⁰. Според Малинова, постојат подготвени луѓе кои заслужуваат да бидат судии и кои би биле независни и одлични судии, а немаат завршено обука на Академијата и им е скратена можноста да станат судии (овде се мисли на долгогодишни судски соработници кои поради новите законски измени за избор на судиите од Академијата, не можат да конкурираат за судии). Таа е децидна дека стручноста и способноста не може апсолутно да се мерат преку завршена обука на Академијата.

Во слична насока е и мислењето на долгогодишниот адвокат од Струмица Никола Петров, кој смета дека секое работно место е достапно за граѓанинот кој ги исполнува условите. Според Петров⁴¹, не може да се каже дека еден правник кој што завршил Академија е подобар од правник кој што има 5 годишно практично искуство. „Можеби поранешните решенија беа подобри“, тврди Петров, „но дефинитивно не може да се каже дека токму кадарот произведен од Академијата може да влијае врз зголемување на независноста и објективноста на судот“⁴².

Извлекувајќи ги сите горенаведени ставови на овие релевантни фактори во судството во општина Струмица, тезата за можноста Академијата да генерира компетентен и експертски кадар кој ќе ги заузди независноста и непристрасноста на судството, изгледа претставува светла перспектива во очите на новата генерација правници и идни судии и јавни обвинители. Разочараноста на „постарата“ генерација од Академијата и нејзината улога врз независноста на судството се должи, пак, на долгогодишното искуство на компетентни судски работници кои, дефинитивно можат да гарантираат експертиза и непристрасност, а со новите правила со Академијата, скратена им е можноста да го добијат

³⁹ Констатација дадена на одржана тркалезна маса, како дел од активностите на проектот, Здружение НОВУС Струмица, Записник од одржаната тркалезна маса, како дел од проектот „Независноста и објективноста на правосудството во општина Струмица согласно Поглавје 23 - втемелени постулати или предизвик за реформи“, 05.03.2015, Струмица

⁴⁰ Интервју со поранешен претседател на Основен суд Струмица Татјана Малинова, спроведено на 13.01.2015, Струмица (Анекс 4)

⁴¹ Интервју со адвокат Никола Петров, спроведено на 26.11.2015, Струмица (Анекс 1)

⁴² Ibid.

„заслуженото“ место. Сепак, сметаме дека Академијата и нејзиниот импакт врз судството бара опсежна анализа и дискусија и препораки за измени во нејзината концепција, за да можат да бидат на некој начин смирени страстите меѓу „поновата“ и „постарата“ генерација правосудни актери.

Општо гледано на перцепцијата на релевантните актери во правосудство во Струмица за начинот на изборот на судии и дали се запазуваат објективни и транспарентни критериуми, земајќи ги предвид квалификациите, интегритетот, способноста и ефикасноста, и целосно почитувајќи ги принципите на родова еднаквост и правична застапеност, гледиштата се различни и се спротивставени.

Според адвокатот Никола Петров⁴³, најмногу влијание при изборот има тоа колку е авторитетна личноста-кандидат за судија и каков впечаток има оставено во општеството. Според него многу е важно при изборот да се запазат законските критериуми за да може да се донесе пресуда врз основа на законите и сопственото убедување. Но, тој е убеден дека денес судиите се под силно политичко влијание и токму тоа е база за избор на нови судии. „Денес главни критериуми за избор се политичките и тоа е она најстрашното, бидејќи сите горе наведени услови се ставаат во втор план“⁴⁴, вели адвокатот. Од друга страна, пак, јавниот обвинител Златко Иванов⁴⁵ смета дека од многу одамна се исполнети европските критериуми за избор на судиите, што ја дават подлогата за избор на судии кои ќе гарантираат независност и објективност во нивната работа.

Ако се навратиме на другото клучно прашање: престанокот на судската функција, според законските определби, Советот со решение утврдува престанок на судиска функција на судија кога е исполнета некој од основите утврдени со Уставот, на начин определен со ЗСС, и тоа: по барање на судијата; ако трајно ја загуби способноста за вршење на судиска функција; ако ги исполни условите за старосна пензија; ако е осуден со правосилна судска пресуда за кривично дело на безусловна казна затвор од најмалку шест месеца иако е избран

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Интервју со адвокат Никола Петров, спроеведено на 26.11.2015, Струмица (Анекс 1)

⁴⁵ Интервју со основен јавен обвинител Златко Иванов, спроеведено на 08.01.2015, Струмица (Анекс 2)

или именуван на друга јавна функција, освен во случаи на мирување утврдени со закон, со денот на изборот или именувањето на друга јавна функција или професија (чл 47 од ЗСС).

Во однос на *дисциплинските мерки*, според член 55 од ЗСС, судијата се разрешува од судиската функција: поради сторена потешка дисциплинска повреда пропишана со закон што го прави недостоен за вршење на судиската функција и поради нестручно и несовесно вршење на судиската функција.

За утврдена дисциплинска повреда на судија, Советот може да изрече една од следниве дисциплински мерки: писмена опомена, јавен укор и намалување на платата во висина од 15 % до 30 % од месечната плата на судија во траење од еден до шест месеца (чл. 78 од ЗС).

Едно од клучните прашања што беше дискутирано на дебатата, а е поврзано со независноста на судството, беше и улогата на Судскиот Совет на Република Македонија – орган кој законски ја има главната улога да ја обезбедува и гарантира самостојноста и независноста на судската власт, преку остварување на своите функции согласно со Уставот и законите (чл. 2 од ЗСС).

Главниот принцип за гаранција на независност на судството, кој (треба да) го обезбедува Судскиот совет, е *забраната за политичко организирање и дејствување во Советот и забрана на остварување партиска активност на членовите на Советот во вршењето на функциите, од една страна, и прокламацијата на Советот како орган кој со својата работа оневозможува политичко влијание во судството* (чл. 3 од ЗСС). Од една страна, ваквата поставеност на состав на Судскиот совет, во кој мнозинството се од редот на судиите, а во кој учествуваат и претставници на законодавната и извршната власт, треба да ја обезбеди и гарантира самостојноста и независноста на судската власт во интерес на граѓаните и другите правни лица. Ваквиот состав на советот всушност значи оневозможување на законодавната и извршната власт да имаат доминантно влијание врз работата на советот од една страна, но и оневозможување на било какви тенденции и појави на стеснување на судството и негово неодговорно функционирање од друга страна⁴⁶.

⁴⁶ Мифтари А., оп. Цит.

Но, иако веќе министерот за правда, конкретно, како дел од извршната власт во државата, е член во Судскиот Совет без право на глас, сепак означува показател и директна инволвираност на извршната власт во судската. Самиот факт што речиси половината од членовите на Советот се лица кои се именувани по политичка линија⁴⁷, колку и да натегнува кон погоре споменатиот став за гаранција на независноста на судството преку членство диктирано од извршната и законодавната власт, сепак остава сомнеж во независноста и ги разгорува мислењата за политичка поврзаност и политички влијанија и притисоци.

Следењето на работата на судиите, како алатка на Советот, има за цел афирмација на судството како независна и самостојна власт, јакнење на личната мотивација на судиите, обезбедување на натамошен професионален развој на судиите врз основа на нивните лични и професионални способности без какво било влијание, како и зајакнување на независноста и непристрасноста на судиите при вршењето на судиската функција. Но, следењето и оценувањето на работата на судијата се остварува без да се наруши независноста и самостојноста на судијата во вршењето на судиската функција (чл. 99).

Пред оценувањето на судијата и претседателот на судот од страна на Советот, задолжително се обезбедува мислење од Комисијата составена од претседателот на судот и двајца судии, кои се избираат на седница на судии во судот во кој оценуваниот судија ја извршува судиската функција (чл. 126 од ЗСС), имајќи ги предвид критериумите од ЗСС (види поопширно: чл. 128). Доколку судијата и претседателот на судот се незадоволни од оцената што ја добиле, можат да бараат да се спроведе повторно оценување. Барањето за повторно оценување се доставува до Советот во рок од осум дена од денот на приемот на Решението за оценување на судијата. Советот е должен во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето за повторно оценување да изврши повторно оценување на работата на судијата и претседателот на судот. Повторното оценување на работата на судијата и претседателот на судот се врши врз основа на извештај на Комисија составена од три члена на Советот, во која не може да членуваат лицата кои членувале во Комисијата која ја предложила оцената на судијата при првото оценување (чл. 130). Целта на ваквото следење и оценувањето на работењето на судиите е афирмација на судството како независна и

⁴⁷ Македонски Центар за Меѓународна Соработка, Извештај за проценка на корупцијата во Македонија, Скопје, 2014, стр. 66

самостојна власт, мотивирање на судиите, поттикнување на развојот кај судиите и јакнење на довербата на граѓаните кон судството.

Според адвокатот Васко Чамовски, моментално оценувањето кај судиите се доживува како „натпревар“ помеѓу нив кој ќе ја заврши тековната година со што помалку укинати или преиначени пресуди⁴⁸.

Заради остварување на целта на Судскиот совет на Република Македонија како самостоен и независен орган на судството, кој ја обезбедува и гарантира самостојноста и независноста на судската власт, преку остварување на своите функции согласно со Уставот и законите, Советот има донесено Етички кодекс за членовите на Судскиот совет на Република Македонија.⁴⁹ Во овој кодекс е предвидено начелото на независност на членовите на Советот. Па така, според Кодексот, членот на Советот при остварувањето на своите функции, согласно Уставот и законите, ја обезбедува и гарантира независноста и самостојноста на судството. Поради тоа, членот на Советот треба постојано да ја поддржува судската независност, но и да дава пример на зачувување на судската независност. Членот на Советот ја врши функцијата независно, врз основа на сопственото убедување и процена на фактите, а во согласност со совесно разбирање на законот, без никакви надворешни влијанија и притисоци, закани или мешање во работата, директно или индиректно, од која било страна или од која било причина. Членот на Советот треба да одбие секаков обид на влијание или политички притисоци врз неговата одлука од страна на останатите власти (чл. 3 од Кодексот).

За *независно и самостојно функционирање на судството*, од буџетот на Република Македонија се издвојуваат посебни финансиски средства за успешно функционирање и работа на судовите и исплата на плати на судиите кои ќе бидат доволно за тие да имаат сигурна и независна општествена положба. Ова во смисла на гаранција дека тие нема да бидат поврзани со вршење на други функции, како и да бидат мета на било какви влијанија. Имено, *судскиот буџет* претставува годишна процена на приходите и трошоците на судската власт и на Академијата за обука на судии и јавни обвинители, што

⁴⁸ Интервју со адвокат Васко Чамовски, спроведено на 21.01.2015, Струмица (Анекс 3)

⁴⁹ Судски совет на Република Македонија, *Етички кодекс за членовите на Судскиот совет на Република Македонија*, http://www.ssrn.mk/docs/formulari/etichki_kodeks_na_SSRM.pdf, посетено на 12.01.2015

ги утврдува Собранието на Република Македонија и е наменет за финансирање на судската власт и Академијата за обука на судии и јавни обвинители. Судскиот буџет е дел од Буџетот на Република Македонија издвоен како посебен дел означен со "Судска власт" (чл. 2 од Закон за судски буџет⁵⁰).

Судијата има право на плата соодветна на значењето и угледот на судската функција што ја врши, тежината на работата и неговата одговорност. Платата на судиите утврдена според одредбите на Закон за платите на судиите⁵¹, не може да биде намалена со закон или одлука на државен орган. Платата на судијата може да се намали само при утврдена дисциплинска одговорност согласно со закон (чл. 2 од ЗПС). Средствата за плата, другите надоместоци и примања на судиите утврдени со Закон за платите на судиите, како што и погоре споменаваме, се обезбедуваат од Судскиот буџет на Република Македонија (чл. 3 ст. 1 од ЗПС).

Генерално, ставот на адвокатите и судиите кои работат на подрачјето на Основен суд Струмица е дека делот од судскиот буџет кој се издвојува за судот е доста мал и дека тоа може да има импликации врз независноста на самиот суд. Во тој контекст, адвокатот Никола Петров смета дека дури секој лист хартија е однапред утврден за што ќе се користи затоа што финансиите се доста слаби. Тој во таа насока споменува дека и судиите не добиваат службен весник, со што не се информирани за промени во законите и понекогаш се случува и од адвокатите да бараат книга и литература. Покрај тоа, кога судот доделува и адвокат по службена должност, тие адвокати останувале, во поголемиот број случаи, неплатени и им се должат финансиски средства⁵². Исто така и поранешниот претседател на Основен суд Струмица е на мислењето дека делот од судскиот буџет кој што се издвојува за Основен суд Струмица не е доволен и дека се потребни повеќе средства за работа.

Единствена опција, според Малинова, е наплатата од паричните казни и паушалот кои ги покриваат дупките и недостатоците во финансиското функционирање во работата на

⁵⁰ Закон за судски буџет („Службен весник на Република Македонија“ број 60/03, број 37/06 година и број 103/08)

⁵¹ Закон за платите на судиите („Службен весник на Република Македонија“ број 110 од 14/07, број 103/2008, број 161/08, број 153/09, број 67/10, број 97/10 и број 135/11)

⁵² Интервју со адвокат Никола Петров, спроеведено на 26.11.2015, Струмица (Анекс 1)

судот⁵³. Посветла слика дава јавниот обвинител Златко Иванов. Тој смета дека финансискиот буџет со кој што располага Основен суд Струмица е доволен за функционално и независно работење на судот. Има доволно средства за работа. Единствен проблем е тоа што доцнат исплатите на трошоците за сведоците и вештаците, односно не можат навремено да се подмират тие трошоци од буџетот.

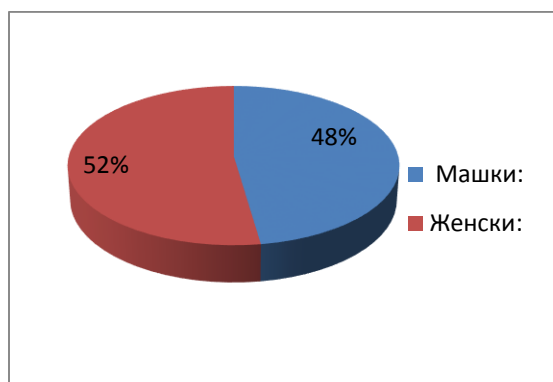
⁵³ Интервју со поранешен претседател на Основен суд Струмица Татијана Малинова, спроведено на 13.01.2015, Струмица (Анекс 4)

7. НАОДИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

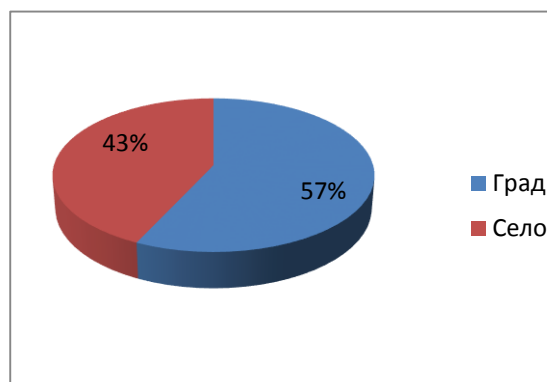
7.1 Перцепција на граѓаните за основен суд Струмица

Перцепцијата на граѓаните за предметот на истражување во нашата студија ја испитавме и оценивме со помош на изготвена и спроведена анкета на претходно утврден репрезентативен примерок за популацијата на општина Струмица.

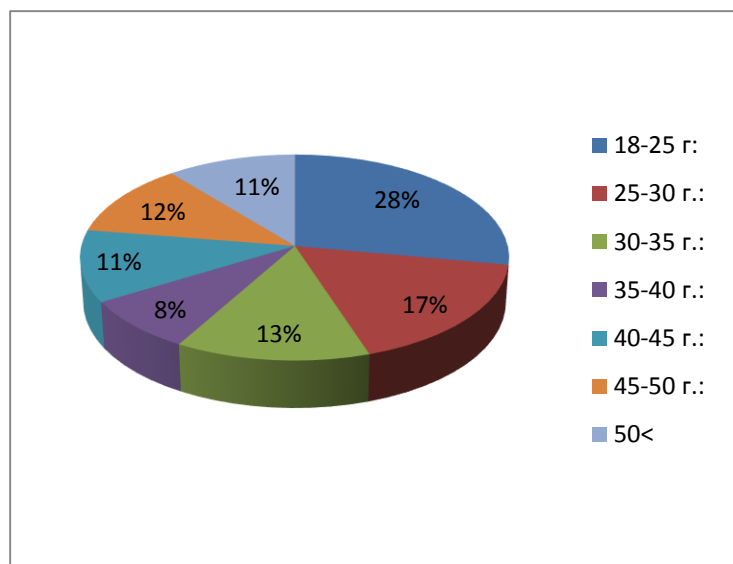
Репрезентативниот примерок изнесуваше 258 луѓе, од кои 135 женски и 123 машкисо, како и 147 од град и 111 граѓани од руралните средини.

Машки:	123
Женски:	135

Град:	147
Село:	111

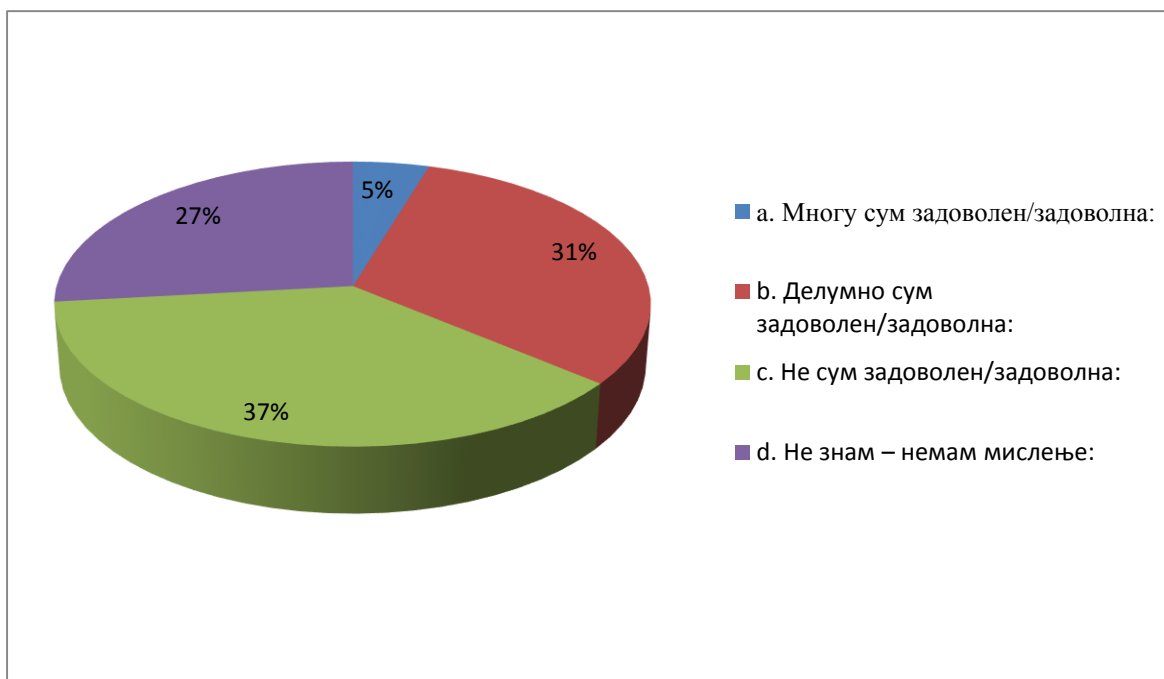

Дистрибуцијата на анкетата се одвиваше од 5 Јануари до 20 Март, по електронски пат (е-анкета), како и преку лична дистрибуција на рака, во тврда копија. Од аспект на возраста на испитаниците, ние ги поделивме на граѓани на возраст од 18-25, 25-30, 30-35, 35-40, 40-45, 45-50 години и постари од 50 години.

Перцепцијата на граѓаните за независноста и објективноста на судството во општина Струмица го утврдивме врз основа на следниве прашања:

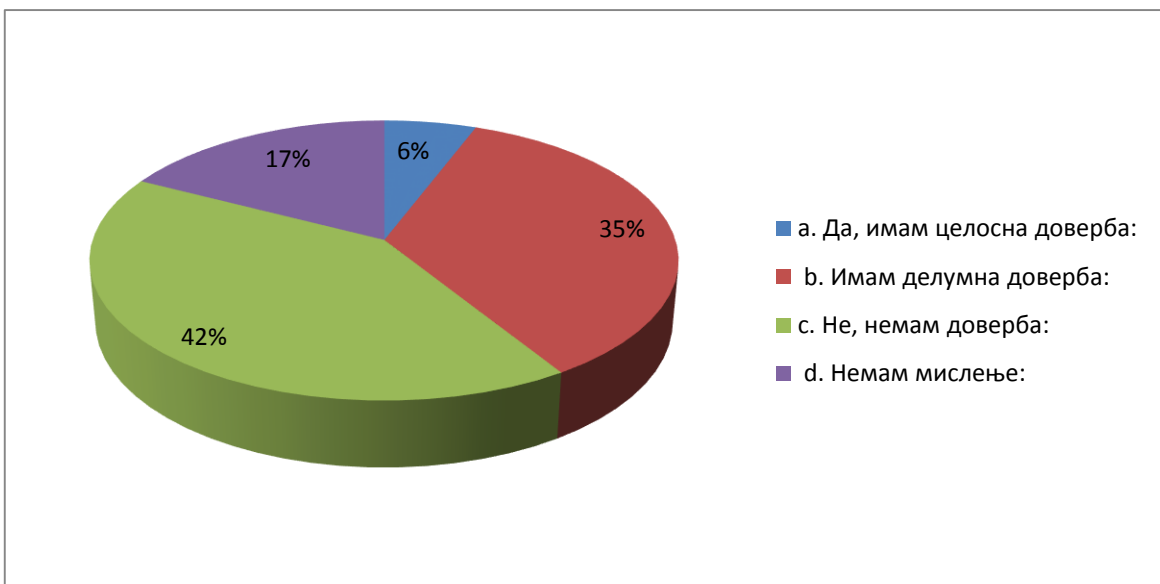
- 1. Колку сте задоволни од постапувањето на основниот суд во Струмица?*
- 2. Дали имате доверба со правосудниот систем во општина Струмица?*
- 3. Дали мислите дека политиката на централно ниво има влијание врз независноста и објективноста на правосудните органи во општина Струмица?*
- 4. Дали сметате дека основниот суд во Струмица е транспарентен и објективен?*
- 5. Дали граѓаните се запознаени со работата на судот во општина Струмица?*

За првото прашање „Колку сте задоволни од постапувањето на Основниот суд во Струмица?“, добивме резултати дека многу мал дел испитаниците (5%) се задоволни од работата на Основниот суд во Струмица, што е загрижувачки податок и кој што треба да се сфати доста сериозно, наспроти 37(%) што не се задоволни од работата на истиот. Од останатите испитаници 31% се делумно задоволни, додека висок е процентот (27%) кои немаат мислење по ова прашање.

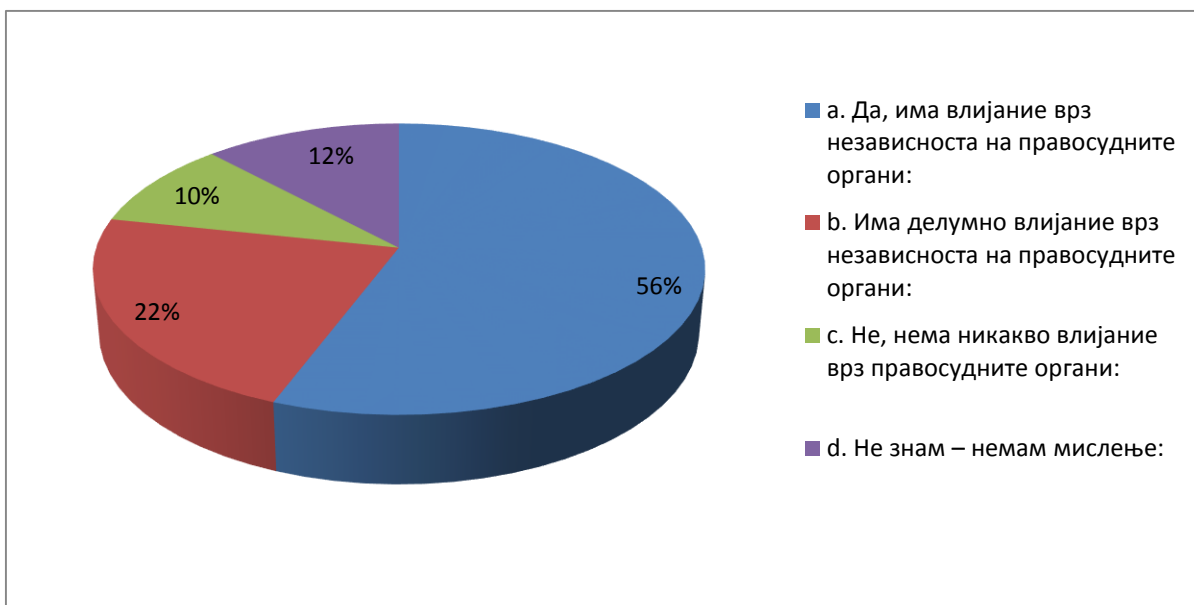
Во однос на второто прашање „Дали имате доверба во правосудниот систем во Општина Струмица?“, одговорите кои ги добивме покажуваат дека само 6% од испитаниците имаат целосна доверба во правосудниот систем во општина Струмица, а скоро половина од нив (42%) немаат воопшто доверба во истиот, што е голем процент и ваквиот став на граѓаните е загрижувачки.

Останатите одговори се дека 35% имаат делумна доверба во системот, што влева некаква надеж дека има простор за подобрување во однос на ова прашање. Другите 17% немаат мислење околу ова прашање.

На третото прашање од анкетата „Дали мислите дека политиката на централно ниво има влијание врз независноста на правосудните органи на Општина Струмица?“, дури 56% од испитаниците одговорија дека политиката има влијание врз независноста на правосудните органи, што е повеќе од половината од вкупниот број испитаници. 22% мислат дека има делумно влијание и дека политичките процеси влијаат, директно или индиректно, врз независноста на правосудните органи. 12% проценти од испитаниците немаат мислење, а само 10% мислат дека политиката нема никакво влијание врз независноста.

Врз основа на податоците по ова прашање, може со сигурност да кажеме дека политиката, според граѓаните, го има главниот збор по однос на независноста и на тој аспект мора сериозно да се работи.

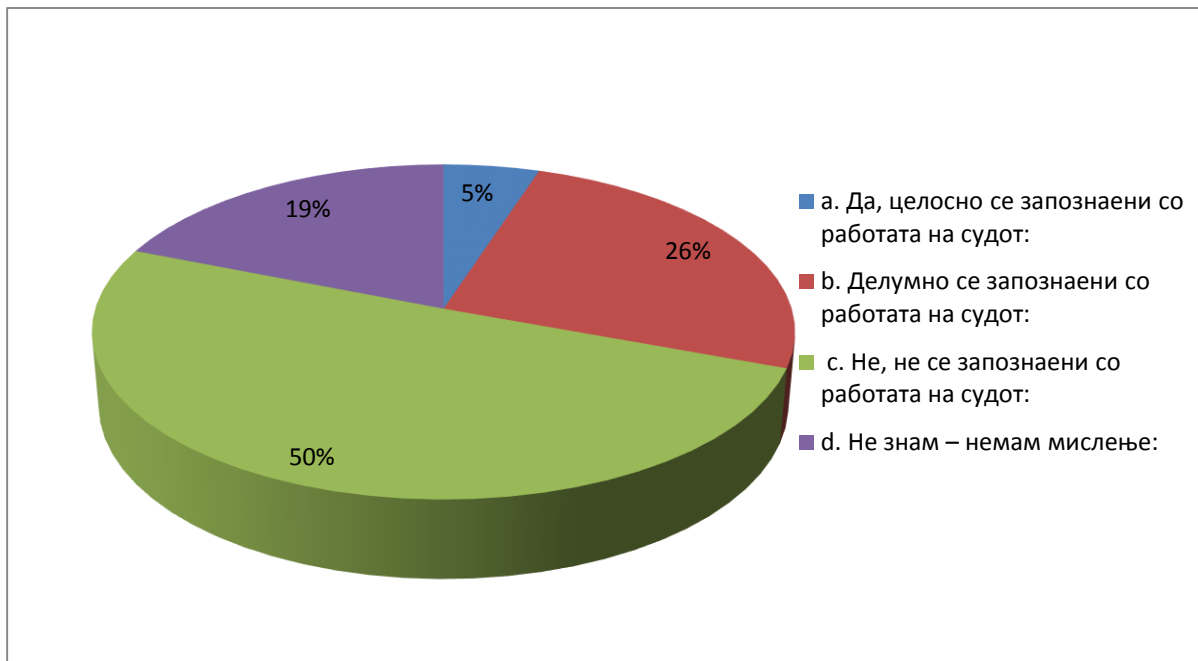

Четвртото прашање од анкетата „Дали сметате дека Основниот суд во Струмица е транспарентен и објективен?“, само 7% од испитаниците одговориле дека судот во Струмица е транспарентен и објективен, што е сосема спротивно во однос на ставовите што ги имаа интервјуираните претставници од правосудните органи. Солидни 36% од испитаниците пак имаат став дека судот во Струмица е делумно транспарентен и објективен, што претставува одлична база која што треба да се надоградува. 35% сметаат дека судот во Струмица е нетранспарентен и необјективен, а 22 % немаат никакво мислење во однос на ова прашање.

Ако сумираме, може да се види дека имаме едно мнозинство од 71% на испитаниците што мислат дека судот е делумно или целосно нетранспарентен и необјективен.

На последното прашање од анкетата „Дали граѓаните се запознаени со работата на судот во општина Струмица“, точно половина од испитаниците одговорија дека самите тие не се запознаени со работата на судот. Само 5% сметаат дека граѓаните се запознаени со работата на судот. Покрај овие бројки, 26% од испитаниците одговорија дека се делумно запознаени со работата на судот, а 19% немаат никакво мислење по ова прашање.

Покрај сите одговори, граѓаните имаа и свој коментари:

- *Се надеваме на подобро, пореално и правични судство во градот*
- *Сметам дека основен суд Струмица е корумпиран и пристрасен*
- *Судството е најкорумпирана гранка во Р.М на која од корен и се потребни круцијални промени за да може правилно да функционира и да ја врати довербата од граѓаните*
- *Треба од корен да се промени и тие кои сакаат да работата не смеат од другите, срамота!*
- *Нема никаква соработка*
- *Премногу корупција*

7.2 Перцепција на судиите за основен суд Струмица

Во склоп на целото истражување, покрај интервјуата со претставници од правосудните органи и анкетите до граѓаните на општина Струмица, испративме и анкетни прашалници до секој судија во основен суд Струмица, бидејќи сметавме дека со тоа ќе можеме уште подобро да ја утврдиме состојбата во врска со независноста и транспарентноста на Основен суд Струмица. Со пропратно писмо им беше објаснето што им се доставува и за која цел, а им беа дадени и насоки за пополнувањето, кое беше на доброволна основа. Прашалникот можеше да се пополни и анонимно, без да го наведуваат името и презимето. Исто така беше укажано дека пополнувањето се врши на начин што може да се избере и заокружи некоја од понудените опции, а доколку не се согласуваат со ниту една од понудените опции, тогаш мислењето, ставот или коментарот можат да го искажат на крајот од прашањето, во соодветно означеното поле.

Но, и покрај доставените анкетни прашалници до секој судија, кои што беа тајни и анонимни, на нашата адреса добивме повратни одговорени прашалници од само 4ца судии, што не може да се земе како веродостоен репрезентативен примерок и врз основа на кои може да ја утврдиме перцепцијата на судиите за Основен суд Струмица. Со тоа можеби се покажува колку судиите самите сметаат дека се „независни“ и „објективни“. Можеби во некои други времиња и да одговорат на ваква анкета.

8. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

8.1. ЗАКЛУЧОЦИ

- ✦ Од анализирањето за независноста и објективноста на правосудните органи во општина Струмица има причини за загриженост во поглед на независноста и транспарентноста на правосудниот систем во Република Македонија
- ✦ Перцепцијата кај граѓаните е дека политиката има влијание врз независноста на правосудните органи. Врз основа на податоците по ова прашање, може со сигурност да кажеме дека политиката, според граѓаните, го има главниот збор по однос на независноста и на тој аспект мора сериозно да се работи
- ✦ Кај граѓаните има висок степен на недоверба кога се работи за правосудните органи и механизмите на правосудните органи во општина Струмица
- ✦ Наспроти перцепцијата на граѓаните, перцепцијата на судиите за Основен суд Струмица не можевме да ја утврдиме, бидејќи не добивме повратен одговор од судиите во Основено суд Струмица на нашите прашања. Со тоа можеби се покажува колку судиите самите сметаат дека се „независни“ и „објективни“
- ✦ Порано постоело инцидентно влијание, но сега судскиот систем се движи во насока на невлијание, што значи има случаи на партиски интервенции во судските случаи, но Основен суд Струмица се движи во насока на зацврстување на принципот на независност
- ✦ Перцепцијата на граѓаните за зависност на судството од политички и влијателни личности се должи на исходот од самата судска постапка и дека незадоволните странки секогаш вината ја префрлат на страната на судиите и веднаш го ценат како зависен и пристрасен суд
- ✦ Ниеден политичар кој бил инволвиран во некој судски процес не прокоментирал дека не го сака судијата кој е поставен да одлучува по конкретниот предмет, ниту пак барал изземање на судијата
- ✦ Покрај политичкото влијание, присутно е влијание од бизнис елитата, политичките елити и влијателни општествени личности
- ✦ Судиите се повнимателни при одлучувањето кога станува збор за судски процеси во кои директно се засегнати политички функционери и моќници поради притисокот од јавноста и будното следење на самите процеси

- ✦ При изборот на судии делумно се запазуваат законските критериуми, наспроти политичкото влијание при избор на нови судии
- ✦ Во поглед на судиите, голем број од нив работат квалитетно и професионално
- ✦ Оценувањето кај судиите се доживува како „натпревар“ помеѓу нив кој ќе ја заврши тековната година со што помалку укинати или преиначени пресуди
- ✦ Генерално, делот од судскиот буџет кој се издвојува за Основен суд Струмица е доста мал и предизвикува импликации врз независноста на самиот суд
- ✦ Дури 50% од испитаните граѓани не се запознаени со работата на судот
- ✦ Општо прифатените принципи и стандарди кои се однесуваат на независноста и непристрасноста на судството и на судиите се делумно опфатени во правните акти за избор, за оценување на работата, за унапредување и разрешување на судиите, меѓутоа главен проблем е нивното почитување и применување, и тоа селективно
- ✦ Основниот суд Струмица нема план за потреби и вработување
- ✦ Роковите за објавување и донесување на пресудите од страна на Основен суд Струмица се почитуваат, а исто така тие во позначителен дел се законити и правилни

8.2. ПРЕПОРАКИ

1. Судот треба доследно да ги применува и европските и тематските определби за независно судство, како и гаранција за човековите права наведени и загарантирани во меѓународните договори.
2. Потребно е поткрепа на судството од страна на законодавната и извршната власт, а не и мешање во независноста.
3. Акцент треба да се стави на независната положба на судијата – колку е тој послободен и независен толку тоа доведува и до независно судство.
4. Треба да проработи свеста во однесувањето на самите судии и самите да се избораат за местото кое им припаѓа согласно улогата во уставот и позитивните законски прописи. Свеста на еден судија во судењето, во примената и одлучување согласно нормите треба самите да се избораат за независноста и местото во правото.
5. Здружението на судии треба да има поактивна улога, посебно за заштита на самата функција на судиите, покрај правата.
6. Поголема вклученост на јавноста во судските процеси кое ќе допринесе до поголема контрола во работата на судовите, а тоа ќе влијае врз неговата независност.
7. Целосна примена на постојните критериуми кои овозможуваат квалитет во изборот и унапредувањето на судиите и востановување на дополнителни критериуми за остварување на целите за независно и непристрасно судство
8. Судиите самостојно да градат рејтинг на независен судија
9. За да има повеќе средства за работа на судовите, опција е наплатата од паричните казни и паушалот кои ги покриваат дупките и недостатоците во финансиското функционирање во работата на судот
10. Академијата за судии и јавни обвинители да формира одделенија на подрачјата на апелационите судови во внатрешноста на државата и со тоа би се ускратиле непотребните трошоци, а би се зголемил интересот кај правниците да се запишуваат на Академијата

БИБЛИОГРАФИЈА

1. Dadalos, International UNESCO Education Server for Democracy, Peace and Human Rights Education, *Меѓународен пакт за граѓански и политички права*, http://www.dadalos.org/mzd/Menschenrechte/grundkurs_mr2/Materialien/dokument_5.htm, посетено на 10.12.2014
2. АМОС Центар за човекови права, *Европска конвенција за заштита на човековите права и основни слободи* (усвоена во Рим на 4 ноември 1950 година; стапи во сила на 3 септември 1953), <http://amos.org.mk/mak/covekovi/index2.htm>, посетено на 10.12.2014
3. АМОС Центар за човекови права, *Универзална декларација за правата на човекот* (усвоена и прокламирана од Генералното Собрание на ОН со резолуција 217А(III) на 10 декември 1948), <http://amos.org.mk/mak/covekovi/index.htm>, посетено на 10.12.2014
4. Гротриан А., *Член 6 од Европската конвенција за човекови права – Правото на правично судење*, Издавачко-документациска служба на Советот на Европа, 1994, стр. 29
5. ЕСЧП, Кемпбел и Фел против Обединетото Кралство (предмет број 7819/77,7878/77), пресуда од 28.06.1984, став 77
6. Закон за Академијата за судии и јавни обвинители („Службен весник на Република Македонија“, бр. 88/10, бр. 166/12 и бр. 26/13)
7. Закон за платите на судиите („Службен весник на Република Македонија“ број 110 од 14/07, број 103/2008, број 161/08, број 153/09, број 67/10, број 97/10 и број 135/11)
8. Закон за судовите („Службен весник на Република Македонија“ број 58/06, број 35/2008 и број 150/10)
9. Закон за судски буџет („Службен весник на Република Македонија“ број 60/03, број 37/06 година и број 103/08)
10. Закон за Судскиот Совет на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 60 /06, број 150/10 и број 100/11)
11. Здружение на судиите на Република Македонија, <http://www.mja.org.mk>, посетено на 31.01.2015

12. Здружение на судиите на Република Македонија, *Кодекс на судиска етика*, Усвоен на седница на Собранието на Здружението на 20.06.2006 год., http://www.mja.org.mk/Upload/Content/Documents/kodeks_na_sudska_etika.pdf, посетено на 31.01.2015
13. Инкал против Турција, пресуда на ЕСЧП од 09.06.1998, (предмет број 41/1997/825/1031), став 65
14. Кемпбел и Фел против Обединетото Кралство, пресуда на ЕСЧП од 28.06.1984, (предмет број 7819/77; 7878/77), став 78.
15. Кемпбел и Фел против Обединетото Кралство, пресуда на ЕСЧП од 28.06.1984, (предмет број 7819/77; 7878/77), став 80
16. Кривичен законик („Службен весник на Република Македонија" број 37/96, број 43/2003, број 19/2004, број 81/2005, број 60/06, број 73/06, број 7/08, број 139/08, број 114/09, број 51/11, број 135/11, 185/11, број 142/12, број 166/12, број 55/13, број 82/13, број 14/14, број 27/14, број 28/14, број 115/14 и број 132/14)
17. Л Комт, Ван Лојвен и Де Мејере против Белгија, пресуда на ЕСЧП од 23.06.1981 година (Тужба бр. 6878/75; 7238/75); став 57 во врска со став 26
18. Мифтари А., *Независно судство*, Институт за човекови права, Правен дијалог бр. 1, 2010, <http://www.ihr.org.mk/mk/praven-dijalog/praven-dijalog-br1/101-nezavisno-sudstvo.html>, посетено на 10.12.2014
19. Основни начела за независност на судството на Обединетите нации, усвоени од страна на седмиот конгрес на Обединетите нации за превенција на криминалот и постапување со престапниците, одржан во Милано од 26 август до 6 септември 1985 година, одобрени со резолуциите на Генералното собрание 40/32 од 29.11.1985 и 40/146 од 13.12.1985 година.
20. Рид К., *Водич за практичари за Европската конвенција за човекови права*, Sweet and Maxwell Ltd, 2ро издание, 2004, стр. 114
21. Срамек против Австрија, пресуда на ЕСЧП од 22.10.1984, (Тужба бр. 8790/79), став 37 во врска со став 26
22. Ставрос С., *Гаранциите за обвинетите според членот 6 од Европската конвенција за човекови права*, Martinus Nijhoff Publishers, 1993, стр. 127

23. Судски совет на Република Македонија, *Етички кодекс за членовите на Судскиот совет на Република Македонија*, http://www.ssrn.mk/docs/formulari/etichki_kodeks_na_SSRM.pdf, посетено на 12.01.2015
24. Тречсел С., *Човековите права во кривичната постапка*, Oxford University Press, 2005
25. Тречсел С., *Човековите права во кривичната постапка...* оп. цит., стр. 55
26. Устав на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 52 од 22 ноември 1991 година)
27. Европска Комисија, *Извештај за напредокот на Република Македонија 2012*, Работен документ на службите на Комисијата, во прилог на: Соопштението на Комисијата до Европскиот Парламент и до Советот, Стратегија за проширување и главни предизвици 2012-2013, Брисел, 2012, http://www.sep.gov.mk/data/file/Dokumenti/Registar-na-dokumenti/PR2012_MK3%282%29.pdf, посетено на 31.01.2015
28. Европска Комисија, *Извештај за напредокот на Република Македонија 2013*, Работен документ на службите на Комисијата, во прилог на: Соопштението на Комисијата до Европскиот Парламент и до Советот, Стратегија за проширување и главни предизвици 2013-2014, Брисел, 2013
29. Европска Комисија, *Работен документ на службите на Комисијата, Извештај за напредокот на Република Македонија 2014*, , во прилог на: Соопштението на Комисијата до Европскиот Парламент и до Советот, до Европскиот економско-социјален Комитет и до Комитетот на регионите, Стратегија за проширување и главни предизвици 2014-2015, Брисел, 2014, <http://www.pravdiko.mk/wp-content/uploads/2013/11/Izveshtaj-na-Evropskata-komisija-za-napredokot-na-Republika-Makedonija-za-2014-08.10.2014.pdf>, посетено на 02.11.2014

ИНТЕРВЈУ СО АДВОКАТ НИКОЛА ПЕТРОВ

26.11.2014

1. *Како дел од правосудната фела, би сакале да слушнете ваш став во врска со независноста и објективноста на Основен суд Струмица? Дали сметате дека Основниот суд Струмица е независен и објективен?*

- Ако почнеме од првиот избор 1997 година, кога се избираа судии претежно блиски до гарнитурата која беше на власт. Во тој период судот во Струмица функционираше со само 9 судии, бидејќи голем дел од нив отидоа во пензија, некој се префрлија во други води, а некој ја напуштија функција судија. Со само 9 судии, судот функционираше беспрекорно и може да се каже дека беше независен и објективен и имаше правда. Потоа, на конкурсот после 1997 се избираа судии се со цел да се потполни бројката и тоа судии кој што доаѓаа од пропаднати фирми и лица кој што не ни стагнале во судството. Токму сите овие елементи влијаа на независноста на судството. Денес сметам она што е најстрашно во судството е корупцијата, бидејќи секој може да купи пресуди и со тоа се руши поимот на независност и објективност.

2. *Дали според ваши сознанија, финансискиот буџет со кој што располага Основниот суд Струмица е доволен да делува како независен судски орган во служба на граѓаните? Кој е вашиот став по ова прашање?*

- Мислам дека сепак овој буџет е доста мал за да може да функционира. Како податок, секој лист е однапред утврден за што ќе се користи, судиите не добиваат службен весник, со што не се информирани за промени во законите. Понекогаш се случува и од нас адвокатите да бараат книга и литература. Покрај тоа, кога судот доделува и адвокат по службена должност, тие адвокати остануваат неплатени и им се должат финансиски средства. По тоа може да се заклучи дали финансискиот буџет е доволен за работа на судот или не.

3. *Дали мислите дека Академијата може да влијае врз зголемување на независноста и објективноста на судот?*

- За мене е ступидност што се отвори Академијата за судии и јавни обвинители. Тоа го нема никаде како посебна академија, бидејќи тоа е против уставно. Секое работно место е достапно за граѓанинот кој ги исполнува условите. Како за пример, не може да се каже дека

еден правник кој што завршил академија е подобар од правник кој што има 5 годишно практично искуство. Можеби поранешните решенија беа подобри, но дефинитивно не може да се каже дека токму кадарот произведен од Академијата може да влијае врз зголемување на независноста и објективноста на судот.

4. Дали при изборот на судии се запазуваат објективни и транспарентни критериуми земајќи ги во предвид квалификациите, интегритетот, способноста и ефикасноста, и целосно почитувајќи ги принципите на родова еднаквост и правична застапеност?

- Во струмичкиот суд сметам дека најмногу влијае колку си авторитетен и каков впечаток имаш во градот, знаејќи дека Струмица е град каде што секој со секој се познава. Многу е важно при изборот да се запазат законските критериуми за да може да се донесе пресуда врз основа на законите и сопственото убедување. Денес може да кажеме дека судиите се под силно политичко влијание и токму тоа е база за избор на нови судии. Денес главни критериуми за избор се политичките и тоа е она најстрашното, бидејќи сите горе наведени услови се ставаат во втор план.

5. Дали има план за потреби и вработување во Основниот суд Струмица?

- Немам информации за тоа, најдобро е да ги прашате одговорните органи во судот.

6. Дали при оценувањето на нивната работа, судиите имаат можност да се жалат пред независно тело?

- /

7. Дали мислите дека политичките процеси на централно ниво имаат влијание врз независноста на правосудните органи во општина Струмица?

- Лично сметам дека денес судиите се склони кон политички влијание и дека тука дефинитивно се влијае врз независноста. Како за пример, имаше случај каде што висок функционер се јави на еден човек од обвинителството во Струмица за да може случајот да биде истуркан и да се заврши поскоро. Тоа укажува дек политиката го води и судството и тоа нема ни интенции да престане ниту во иднина. Така функционира од 1997 па се до сега, без разлика која политичка партија е на власт.

ИНТЕРВЈУ СО ОСНОВЕН ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ ЗЛАТКО ИВАНОВ

08.01.2015

1. Како дел од правосудната фела, би сакале да слушнеме ваш став во врска со независноста и објективноста на Основен суд Струмица? Дали сметате дека Основниот суд Струмица е независен и објективен?

- Генерално сметам дека Основен суд Струмица е независен и објективен. Особено во казнените предмети судот е независен и објективен.

2. Дали според ваши сознанија, финансискиот буџет со кој што располага Основниот суд Струмица е доволен да делува како независен судски орган во служба на граѓаните? Кој е вашиот став по ова прашање?

- Финансискиот буџет со кој што располага Основен суд Струмица сметам дека е доволен за функционално и независно работење на судот. Има доволно средства за работа. Единствен проблем е тоа што доцнат исплатите на трошоците за сведоците и вештаците, односно не можат навремено да се подмират тие трошоци од буџетот.

3. Дали мислите дека Академијата може да влијае врз зголемување на независноста и објективноста на судот?

- Академијата има огромно влијание врз зголемувањето на независноста и објективноста на судот. Академијата помага во профилација и анимација на судиите. Со тоа се доаѓа до добар и квалитетен кадар на судии и јавни обвинители кое несомнено има влијание и врз независноста на судовите. Сметам дека нема никакво политичко влијание врз Академијата, изборот на кандидатите итн.

4. Дали при изборот на судии се запазуваат објективни и транспарентни критериуми земајќи ги во предвид квалификациите, интегритетот, способноста и ефикасноста, и целосно почитувајќи ги принципите на родова еднаквост и правична застапеност?

- Да. Сметам дека од многу одамна се исполнети европските критериуми за избор на судиите.

5. Дали има план за потреби и вработување во Основниот суд Струмица?

- Во врска со ова прашање, најрелевантен одговор ќе добиете од судот.

6. Дали при оценувањето на нивната работа, судиите имаат можност да се жалат пред независно тело?

- Во врска со ова прашање, исто така најрелевантен одговор ќе добиете од судот.

7. Дали мислите дека политичките процеси на централно ниво имаат влијание врз независноста на правосудните органи во општина Струмица?

- Порано сметам дека постоеше инцидентно влијание, сега судството се движи во насока на невлијание.

8. Дали некои други актери (бизнис елити, политички елити, влијателни личности) можеби влијаат врз независноста на правосудните органи во општина Струмица?

- Исто како претходниот одговор

.

ИНТЕРВЈУ СО АДВОКАТ ВАСКО ЧАМОВСКИ

21.01.2015

„Најпрво би сакал да ја искористам оваа прилика, јас како релативно млад адвокат, дел од правосудната фела во државата, да искажам голема благодарност до здружението „НОВУС“ што сум еден од избраните соговорници и се надевам дека ќе ја оправдам Вашата доверба, односно ќе ја опишам вистинската слика за правосудниот систем, гледана низ призмата на еден млад адвокат“.

1. Како дел од правосудната фела, би сакале да слушнеме ваш став во врска со независноста и објективноста на Основен суд Струмица? Дали сметате дека Основниот суд Струмица е независен и објективен?

- Објективноста и независноста на судството како основни постулати на кои се темели правосудниот систем воопшто, се најпосочените проблеми на македонското правосудство од сите релевантни организации, а и од пошироката јавност. Причините за тоа се многубројни: непотизам, корупција, партизирано судство и сл. За да се одговори на ова прашање треба да се направи споредба помеѓу состојбата во судството во 90-тите години и состојбата денес. Состојбата во македонското правосудство во 90-тите години нема ни потреба да се образложува, позната ни е на сите. Јас ја имам привилегијата да ја започнам мојата кариера како адвокат во време кога работите се релативно кристализирани, не можам да кажам идеални бидејќи тоа го нема ниту во најразвиените европски држави. Конкретно за Основен суд Струмица најодговорно тврдам дека се работи за суд со квалитетни, професионални и ефикасни судии.

Ние адвокатите сме навикнати да чекаме исход од постапките-пресуди од другите судови во државата по неколку месеци, што не е случај тоа со Основниот суд во Струмица. Освен тоа што роковите за објавување и донесување на пресудите од страна на Основен суд Струмица се почитуваат, исто така тие во позначителен дел се законити и правилни. Велам во позначителен дел, од причини што се работи за правна материја, во која секој еден правник има свое толкување на законите, свој став за определен предмет. Во многу предмети, толкувањата за една определена законска одредба помеѓу нас адвокатите и судиите се различни, но тука е повисокиот суд за да ја реши оваа правна дилема. Јас би ја

искористил оваа прилика да упатам критика до одредени мои колеги-адвокати, кои во случај да изгубат предмет во суд секогаш вината ја префрлаат кај судиите, па на своите клиенти ги убедуваат дека судството е корумпирано, партизирано, пристрасно и сл.

2. Дали според ваши сознанија, финансискиот буџет со кој што располага Основниот суд Струмица е доволен да делува како независен судски орган во служба на граѓаните? Кој е вашиот став по ова прашање?

- Немам информации за ова прашање.

3. Дали мислите дека Академијата може да влијае врз зголемување на независноста и објективноста на судот?

- Академијата за судии и јавни обвинители е институција формирана заради обезбедување и унапредување на основените начела на кои се темели правосудниот систем а тоа е независност и објективност во работата на судиите и јавните обвинители. Колку оваа релативно нова институција ќе ја исполни целта поради кои е основана, ќе покаже времето. Јас во досегашното мое искуство од една година како адвокатски стручен соработник и една година како адвокат, сум имал можност само еднаш да застапувам клиент во постапката пред суд каде судијата кој го водеше предметот доаѓа од Академијата за судии и јавни обвинители.

Пристапот на судијата кон мене како адвокат беше на едно високо ниво. Дали тоа се должи на стекнатите вештини во самата Академија, или за лично својство на судијата, не можам со сигурност да кажам. Мене лично ме изненади, мислам позитивно, начинот на кој ја раководеше главната расправа и доказите кои одлучи да ги изведе на истата. Повторно ќе напоменам дека не можам со сигурност да тврдам дека конкретниот судија сите овие вештини ги стекнал на Академијата.

4. Дали при изборот на судии се запазуваат објективни и транспарентни критериуми земајќи ги во предвид квалификациите, интегритетот, способноста и ефикасноста, и целосно почитувајќи ги принципите на родова еднаквост и правична застапеност?

- Кога станува збор за Академијата и кадрите кои ќе излезат од неа, логички се поставува прашањето: Дали кадрите од Академијата ќе бидат постручни и покомпетентни на пример од еден судски стручен соработник вработен во суд со десет, дваесет или повеќе години

работен стаж? Или од еден адвокат со долгогодишно искуство? Одговорот на тоа прашање, ќе го даде времето и успешно завршените предмети.

Конкретно за мене формирањето на Академијата за судии и јавни обвинители има позитивни и негативни страни. Позитивните страни се тоа што Академијата, засега само формално, ќе придонесе за специјализација на идните судии и јавни обвинители, поголема независност (без влијание на политиката во изборот на судиите), објективност, родова и правична застапеност. Негативната страна, според мене, е непотребната централизација на ова едукативно тело. Јас не велем седиштето на Академијата да биде во Струмица, туку сметам дека подобро ќе беше Академијата да остане со седиште во главниот град, а да се формираат одделенија на подрачјата на апелационите судови во внатрешноста на државата. На пример јас како кандидат кој доаѓа од Струмица, настава и предавања да посетувам во Штип (подрачје на Апелационен суд Штип). Со тоа би се ускратиле непотребните трошоци, а би се зголемил интересот кај правниците да се запишуваат на Академијата. Со формирањето на Академијата за судии и јавни обвинители на Република Македонија, не само изборот на идните судии и јавни обвинители, туку и стекнувањето на статус на слушател на почетната обука при Академијата, барем формално-правно, се заснова на организационо стекнување и усовршување на практичните и теоретските знаења и вештини потребни за независно, самостојно, стручно и ефикасно вршење на нивната функција.

Ако ги погледнеме само условите кои се бараат за упис во Академијата, конкретно за постигнатиот успех за време на студиите од најмалку оцена 8, на прв поглед изгледа дека доаѓаат до израз квалификациите, интегритетот и способноста на идниот судија или јавен обвинител. Но дали е тоа навистина така?

Според мене, иако во тој дел ги исполнувам условите за влез на Академијата, постигнатиот просечен успех стекнат на факултет не претставува репер за квалитетите на идниот кандидат. Конкретно познавам мои колеги, мои врсници, кои студиите ги завршија со просек 7, а за кои можам да кажам дека се „родени правници“. Или условот за познавање на еден од официјалните јазици на Европската унија, од кои задолжително англискиот, потврден со еден од четирите признати сертификати. Станува збор за еден посериозен проблем на државно ниво, каде проблемот треба да се гледа во квалитетот на образовниот систем воопшто, кој моментално е актуелен.

Формално-правно, по завршувањето на Академијата и формирањето на ранг-листата од која ќе се врши изборот на судии и јавни обвинители даваат сигурна основа дека изборот на судии и јавни обвинители ќе се врши врз основа на независни и објективни критериуми. Но дали навистина тоа ќе е така-оставам да покаже времето. Имаме сигурна законска основа, сега преостанува најважниот дел-практичниот.

Исто така и законската одредба со која е определено дека Судскиот совет изборот на судија во основните судови од редот на кандидатите што ја завршиле почетната обука на Академијата за судии и јавни обвинители треба да го врши редоследно според постигнатиот успех утврден во ранг-листа, придонесува за целосна законска покриеност на начинот на кои треба да се избираат новите судии. Повторно ќе напоменам, имаме солидна законска подлога, преостанува само сето тоа правилно да се примени во пракса.

5. Дали има план за потреби и вработување во Основниот суд Струмица?

- Немам информации за ова прашање.

6. Дали при оценувањето на нивната работа, судиите имаат можност да се жалат пред независно тело?

- Орган кој е должен да ја следи и оценува работата на судиите е Судскиот совет на Република Македонија. Целта на ваквото следење и оценувањето на работењето на судиите е афирмација на судството како независна и самостојна власт, мотивирање на судиите, поттикнување на развојот кај судиите и јакнење на довербата на граѓаните кон судството. Моментално оценувањето кај судиите се доживува како „натпревар“ помеѓу нив кој ќе ја заврши тековната година со што помалку укинати или преиначени пресуди. Во суштина тоа е добро. Секој судија настојува да ги почитува законските и судските рокови, постапката да се спроведе во интерес на начелото на економичност, да донесе правилна и законита одлука...

Следењето и оценувањето на работата на судиите, вклучувајќи го и претседателот на судот, го врши Судскиот совет на Република Македонија, по претходно даден предлог од тричлена комисија формирана од редот на членовите на Судскиот совет на РМ со право на глас.

Ваквото законско решение е добро, од причина што овозможува комисијата составена од три члена, во која надвладува мнозинството, да даде свој предлог, а потоа тој предлог да го изгласа еден колегијален орган, составен од петнаесет члена.

Овде логички се поставува прашањето: Дали е можно влијание на Министерот за правда, кој по дифолт е член на Судскиот совет на РМ, без право на глас, а пред се е политичка фигура? Тоа најдобро го знаат самите членови на Судскиот совет на РМ. Искрено јас лично не сум чул за такво нешто. Туку напротив судиите се реално оценети, а врз основа на сработените предмети во текот на годината.

Во законот е предвидена и т.н. „второстепена комисија“ во случај судијата или претседателот на судот да се незадоволни од оцената што ја добиле, па во тој случај да бараат да се спроведе повторно оценување. Повторното оценување на работата на судијата или претседателот на судот се врши врз основа на извештај на Комисија составена повторно од три члена, но членовите се различни од оние кој ја предложиле првата оценка.

Во тој случај повторно се создава сомнеж во колегијалноста на членовите на Судскиот совет на РМ, меѓу кои е и Министерот за правда?! Но дали е тоа навистина така, одговорот треба да го дадат самите судии.

7. Дали мислите дека политичките процеси на централно ниво имаат влијание врз независноста на правосудните органи во општина Струмица?

- Во Република Македонија влијанието на политиката во сите сегменти на општествениот живот е евидентна. Но дали таа задира „прсти“ во судската власт, која од своја страна по Устав и закон е независна и строго е забрането секако влијание врз нејзината објективност и независност? Во моето досегашно искуство, од една година работа како адвокат и една година како адвокатски стручен соработник, одговорот е негативен. Искрено досега не сум имал можност да се посомневам во политичко влијание врз правосудните органи во општина Струмица.

Во досегашното мое искуство сум бил сведок кога одредени мои клиенти знаеле да се посомневаат во т.н. политичко влијание, особено кога противник им бил некој истакнат член или функционер кој доаѓа од редот на владејачките политичките партии, како на централно така и на локално ниво. Но на крај кога ќе го согледаат исходот од постапката, нивното мислење за правосудството воопшто се менува во целост.

Еве ќе наведам и еден конкретен пример: вработен во едно од јавните претпријатија водеше спор со основ поништување на одлука за престанок на работа. Кога се обрати во нашата адвокатска канцеларија заради давање на правна помош, кај истиот постоеше голема доза на песимизам и на постапката гледаше како на „зло кое мора да се поведе“.

На крајот кога му го соопштив исходот од постапката (кој беше во негова корист), канцеларијата ја напушти со следните зборови: „ Се додека не осетив на своја кожа, имав погрешно мислење за независноста и објективноста на македонското правосудство“.

8. Дали некои други актери (бизнис елити, политички елити, влијателни личности) можеби влијаат врз независноста на правосудните органи во општина Струмица?

- Кога се зборува за влијание врз правосудните органи, покрај политичкото влијание, треба да се земе во предвид и влијанието кое доаѓа од т.н локални моќници. Под т.н. локални моќници се подразбира луѓе кои искористувајќи ја својата општествена, економска или друга положба можат на еден или друг начин да придонесат поповолна одлука за нив или за нивни блиски луѓе. Овде треба да се земе во предвид сериозноста на таквото влијание и последиците за оној кој е под влијание. Во секојдневниот живот има секаков вид на влијание врз правосудните органи. Под влијание се подразбира и кога во град ќе го сретнеш судијата и ќе му кажеш дека имаш предмет кај него. Но ваквиот тип на влијание не е сериозен. Проблемот настанува кога влијанието ќе биде од посериозен карактер.

Овде се поставува прашањето и дали правосудниот работник (судија, јавен обвинител, адвокат...) ќе потклекне под тоа влијание. Досега, најодговорно тврдам такво нешто немам видено ниту пак слушнато да се има случено во Основен суд Струмица.

ИНТЕРВЈУ СО ТАТЈАНА МАЛИНОВА – СУДИЈА И ПОРАНЕШЕН ПРЕТСЕДАТЕЛ НА ОСНОВЕН СУД СТРУМИЦА

13.01.2015

1. Како дел од правосудната фела, би сакале да слушнеме ваши став во врска со независноста и објективноста на Основен суд Струмица? Дали сметате дека Основниот суд Струмица е независен и објективен?

- Јас сум претседател на Основен суд Струмица од 2011 година. Од тогаш па до сега ниту еден судија ми се нема пожалено на било какво влијание од страна на некоја политичка партија, некои видни функционери или било кои други надворешни влијателни личности. Ова ме води до заклучокот дека основен суд Струмица е независен и објективен. Не сум се сретнала досега со пријава на било какви случаи на корумпирање кај судиите од судот, мобинг врз истите и сл.

2. Дали според ваши сознанија, финансискиот буџет со кој што располага Основниот суд Струмица е доволен да делува како независен судски орган во служба на граѓаните? Кој е вашиот став по ова прашање?

- Сметам дека делот од судскиот буџет кој што се издвојува за Основен суд Струмица не е доволен. Потребни ни се повеќе средства за работа. Единствена опција ни е наплатата од паричните казни и пашалот кои ги покриваат дупките и недостатоците во финансиското функционирање во работата на судот.

3. Дали мислите дека Академијата може да влијае врз зголемување на независноста и објективноста на судот?

- Генерално сметам дека и без Академијата, може да имаме независни и објективни судии. Јас лично познава луѓе кои заслужуваат да бидат судии и кои сметам дека би биле независни и одлични судии, а немаат завршено обука на Академијата. Стручноста и способноста не може апсолутно да се мерат преку завршена обука на Академијата.

4. Дали при изборот на судии се запазуваат објективни и транспарентни критериуми земајќи ги во предвид квалификациите, интегритетот, способноста и ефикасноста, и целосно почитувајќи ги принципите на родова еднаквост и правична застапеност?

- /

5. Дали има план за потреби и вработување во Основниот суд Струмица?

- Систематизацијата на работните места во Основен суд Струмица е определена од Судскиот Совет на РМ. Во основен суд Струмица, претходно, судскиот администратор со одобрени финансиски средства во Годишниот извештај ја наведува потребата од вработување во судот, а одлука носи министерството за финансии.

6. Дали при оценувањето на нивната работа, судиите имаат можност да се жалат пред независно тело?

- Пред оценувањето на судијата и претседателот на судот од страна на Советот, задолжително се обезбедува мислење од Комисијата составена од претседателот на судот и двајца судии, кои се избираат на седница на судии во судот во кој оценуваниот судија ја извршува судиската функција (чл. 126 од ЗСС), имајќи ги предвид критериумите од ЗСС (чл. 128). Доколку судијата и претседателот на судот се незадоволни од оцената што ја добиле, можат да бараат да се спроведе повторно оценување. Барањето за повторно оценување се доставува до Советот во рок од осум дена од денот на приемот на Решението за оценување на судијата. Советот е должен во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето за повторно оценување да изврши повторно оценување на работата на судијата и претседателот на судот. Повторното оценување на работата на судијата и претседателот на судот се врши врз основа на извештај на Комисија составена од три члена на Советот, во која не може да членуваат лицата кои членувале во Комисијата која ја предложила оцената на судијата при првото оценување (чл. 130).

7. Дали мислите дека политичките процеси на централно ниво имаат влијание врз независноста на правосудните органи во општина Струмица?

- Сметам дека нема политички влијанија врз независноста на судот во Струмица. Досега имало многу судски процеси, особено за клевета и навреда, во кои странки биле политички функционери и немало никакви проблеми со нив. Ниеден политичар кој бил инволвиран во некој судски процес не прокоментирал дека не го сака судијата кој е поставен да одлучува по конкретниот предмет, ниту пак барал изземање на судијата.

8. Дали некои други актери (бизнис елити, политички елити, влијателни личности) можеби влијаат врз независноста на правосудните органи во општина Струмица?

- Одговорот на ова прашање ви го дадов во претходното прашање.

АНЕКС 5

АНКЕТА ЗА ГРАЃАНИ

Пол: М Ж Област: Град Село

Возраст: 18-25 25-30 30-35 35-40 40-45 45-50 50>

1. Колку сте задоволни од постапувањето на основниот суд во Струмица? (заокружи)

- a. Многу сум задоволен/задоволна
- b. Делумно сум задоволен/задоволна
- c. Не сум задоволен/задоволна
- d. Не знам – немам мислење.

Коментар: _____

2. Дали имате доверба во правосудниот систем во општина Струмица? (заокружи)

- a. Да, имам целосна доверба
- b. Имам делумна доверба. Појасни: _____
- c. Не, немам доверба. Појасни: _____
- d. Немам мислење.
- e. Коментар: _____

3. Дали мислите дека политиката на централно ниво има влијание врз независноста на правосудните органи на општина Струмица? (заокружи)

- a. Да, има влијание врз независноста на правосудните органи
- b. Има делумно влијание врз независноста на правосудните органи
Појасни:

- c. Не, нема никакво влијание врз правосудните органи
- d. Не знам – немам мислење

Коментар: _____

4. Дали сметате дека основниот суд во Струмица е транспарентен и објективен? (заокружи)

- a. Да, сметам дека основниот суд во Струмица е транспарентен и објективен
- b. Делумно е транспарентен и објективен

- c. Не, сметам дека судот во Струмица е нетранспарентен и необјективен
- d. Не знам – немам мислење

Коментар: _____

5. Дали граѓаните се запознаени со работата на судот во општина Струмица?

(заокружи)

- a. Да, целосно се запознаени со работата на судот
- b. Делумно се запознаени со работата на судот
- c. Не, не се запознаени со работата на судот
- d. Не знам – немам мислење

Коментар: _____

АНКЕТА ЗА СУДИИ

Пол: М Ж

1. Судиите во Основен суд Струмица во нашата работа се соочуваме со влијанија и притисоци од извршната власт? (заокружете)

- e. Воопшто не се согласувам
- f. Не се согласувам
- g. Делумно не се согласувам
- h. Се согласувам
- i. Во потполност се согласувам
- j. Незнам

Коментар: _____

2. Судиите во Основен суд Струмица во нашата работа се соочуваме со влијанија и притисоци од бизнис елитата? (заокружете)

- a. Воопшто не се согласувам
- b. Не се согласувам
- c. Делумно не се согласувам
- d. Се согласувам
- e. Во потполност се согласувам
- f. Незнам

Коментар: _____

3. Судиите во Основен суд Струмица во нашата работа се соочуваме со влијанија и притисоци од политичките партии? (заокружете)

- a. Воопшто не се согласувам
- b. Не се согласувам
- c. Делумно не се согласувам
- d. Се согласувам
- e. Во потполност се согласувам
- f. Незнам

Коментар: _____

4. Судиите во Основен суд Струмица не се под влијание на претседателот на судот или другите судии – колеги? (Заокружете)

- a. Воопшто не се согласувам
- b. Не се согласувам
- c. Делумно не се согласувам
- d. Се согласувам
- e. Во потполност се согласувам
- f. Незнам

Коментар: _____

5. Задоволен сум од висината на платата за моето работно место и за одговорностите кои произлегуваат од истото? (Заокружете)

- a. Воопшто не се согласувам
- b. Не се согласувам
- c. Делумно не се согласувам
- d. Се согласувам
- e. Во потполност се согласувам
- f. Незнам

Коментар: _____

6. Судскиот Совет на РМ се грижи за независноста на Основен суд Струмица? (Заокружете)

- a. Воопшто не се согласувам
- b. Не се согласувам
- c. Делумно не се согласувам
- d. Се согласувам
- e. Во потполност се согласувам
- f. Незнам

Коментар: _____

7. Изборот и престанокот на судската функција се прави на фер и транспарентен начин?

(Заокружете)

- a. Воопшто не се согласувам
- b. Не се согласувам
- c. Делумно не се согласувам
- d. Се согласувам
- e. Во потполност се согласувам
- f. Незнам

Коментар: _____

8. Се издвојуваат доволно финансиски средства од Судскиот буџет за работа на Основен суд

Струмица? (Заокружете)

- a. Воопшто не се согласувам
- b. Не се согласувам
- c. Делумно не се согласувам
- d. Се согласувам
- e. Во потполност се согласувам
- f. Незнам

Коментар: _____

АНЕКС 7

Врз основа на поднесеното барање за пристап до информации од јавен карактер, согласно Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, за тоа дали Основен суд Струмица има план за потреби и вработување, поднесено до Судски Совет, кое го препрати до Основен суд Струмица, како надлежен по ова прашање, добивме одговор дека Основниот суд Струмица нема план за потреби и вработувања.

Во прилог добиениот одговор:

